Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 220 (17343) | 1986 оной сентябриин 24, среда | Сэн 3 мүн.

ЭРХИМ УРГАЛГАА — ЭХЭ ОРОНДОО

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДАЙ ГҮРЭНДЭ ТАРЯА ТУШААХА ДААБАРИИН ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

сентябриин 22-ой

МЭДЭЭН

Районууд	Даабариинь бүхыдөө (тонноор)	Даабариинь дүүргэлтэ (тонноор)
Мухар-Шэбэрэй	9000	7857
Бэшүүрэй	14000	0050
Зэдын	14000	8423
Хяагтын	8000	5254
Сэлэнгын	5000	4755
Түнхэнэй	4500	1460
Баргажанай	4000	2556
Кабанскын	2000	2000
Хэжэнгын	2000	1123
Хурамхаанай	2000	1902
Загарайн	1500	382
Тарбагатайн	1500	896
Хориин	1000	955
Ивалгын	1000	932
Прибайкалиин	500	305
Республика	80000	48850

ГЕКТАРАЙ 100 ЦЕНТНЕР

РЕПОРТАЖ

— Ургаса хуряалгаа үсэгэлдэрэй дүүргэхэбди. Одоол, ёһотойл шанга тэмсэл болоод лэ. Мүнөө хартаабхаяа хуряажа байнабди. Ошоохо, харахадтнай болохо,— гэжэ «Победа» колхозой парткомой секретарь Г. Д. Плюснин тиигэжэ манда дурадхаа һэн.

...Бага Хунила тосхонһоо бага зэргын урагшаа гараад, ниисэгэн хэдэн гүбээнүүдые дабахатаймнай сасуу, полевой станһаа хойшоо хэбтэйһэн поли гээрэ хартаабха хуряадаг комбайнууд хойно хойноһоо һубаринхай, холоһоо харагдаба.

— «Кукун» гэжэ полимнай 90 гектар болодог юм. Эндэхи ургасаяа гурбадахи үдэрөө хуряажа ябанабди. Мүнөө хартаабха малтагада 6 комбайн табигданхай. Энэ звеное даагша В. А. Плюснин өөрынгөө хэрэгээр мүнөөдэр талаар ошонхой. Тиимэһээ бүхы асуудалаар намда хандахадтнай болохо,— гэжэ ажахын ахамад агроном Г. П. Смолин хэлэбэ.

Эндэ хүрэжэ ерэхэдээ бидэ «Хоёрдохи хилээмэ» хуряалгада колхозой дүршэлөөр баян механизаторнууд С. И. Иванов, С. Е. Смолин, Н. Г. Смолин, коммунист А. С. Самокрутов, Н. И. Протасов гэгшэд хүдэлдэг гэжэ ойлгообди, мэдэжэ абаабди. Эдэ нүхэднай ажалаа һайн мэдэхэ хүнүүд. Тэдэнэртэ Буряадай хүдөө ажахын институдай 1-дэхи курсын студентнүүд ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Жэшээлхэдэ, Баир Бадмаев, Баир Ульзутуев, Виктор Денисов, Михаил Добрынин, Жаргал Мормоев гэгшэд түрүүшын агрегадта хүдэлдэг байба.

— Байгша ондо яһала баян ургаса хуряагдана. Даб дээрэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 100 центнер хартаабха абтана,— гэжэ комбайнер С. И. Иванов мэдүүлбэ.

— Танай агрегат үдэртэ хэды шэнээн ургаса хуряанабт? — гэжэ асуубаб.

— Биднэ халаан соогоо 30—35 бункер хартаабха суглуулагшабди. Нэгэ бункер соо 7 центнер ургаса ородог. Тиихэдэ 210—245 центнер хартаабха суглуулагдана,— гэжэ тэрэ харюусана.

Уданшьегүй хажуу талаараа техническэ туһаламжа гэжэ бэшэгдэнхэй автомашина хүрэжэ ерэбэ.

— Энэмнай манай тогоошон Ирина Меркуловна ерэбэ гээшэ. Үдэртэ хоёр дахин халуун эдеэ поолин эдеэ асаржа үгэдэг,— гэжэ ахамад агроном тайлбарилна.

Автомашинын кабинаһаа залуухан эхэнэр буужа, булташамнай мэндэшэлэлдээд, эдеэгээ ягаалба. Эндэ байһан хүбүүд машинын арадахи бүүдхэ соонь орууд эдеэлжэ эхилнэ. Эндэ хүдэлжэ байһан агрегатуудай механизаторнууд, студентнэр сэг зуура соо олоороо суглараша.

— Колхознай бүхыдөө 80 гектар хартаабхын газартай юм. Тэрээн дээрэһээ 18.000 центнер ургаса хуряажа абахаар хараалнабди. Түсэбнай гектарһаа 80 центнер юм. Һүрөөл, даабаряа үлүүлхэ ёһотойбди. Мүнөө энэ малтагаһан хартаабхын тэн хахадынь үрэһэндэ хадагалагдаа, бэшэниинь гүрэндэ тушаагдана,— гэжэ Григорий Петрович Смолин хөөрэнэ һэн.

Хартаабха хуряагшад эдеэлжэ дүүргэбэ хэбэртэй. Бултандаа һүрһэһэ бодожо, комбайн бүхэндөө тарба. Уданшьегүй тракторнууд хүнхинэлдэжэ, хартаабхашад ургаса хуряалгаа үргэлжэлүүлээ һэн.

— Энэ жэлэй бэрхэшээлтэй байдалые хараада абаһан манай хартаабхашад ойрын үдэрнүүдтэ харюусалгатай хүдэлмэрөө түгэсхэхөөр хараална. Байгша ондо түрүү технологи хэрэглэһэнэй ашаар хартаабхын баян ургаса хуряахамнай гээшэ. Энэмнай манай түрүү хартаабхашадай нэгэн Виктор Абрамовичай ашаа габьяа болоно,— гэжэ колхозой ахамад агроном хэлэбэ.

Тус колхоз даб дээрэ 105 гектарай ургаса хуряажа, дүн хамта 10.800 центнер хартаабха малтаба. Энэнэйнгээ 3800 центнерыень үрэһэндэ хааһа, 1400 центнерыень гүрэндэ тушааһа.

Юрэдөө, эндэ хартаабха малталга һүлшынгээ шатада оронхой.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: механизаторнууд Н. А. Чалышев, Н. Г. Смолин; ККУ түхэлэй комбайннууд хартаабхын поли дээрэ.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Бэшүүрэй район.

НИИТЭ ПОЛИТ-ҮДЭРЭЙ ДҮНГҮҮД

Ургаса хуряалгые эмхитэйгээр түгэсхэлгэдэ, малай үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэлгэдэ зорюулагдаһан ниитэ полит-үдэрэй урда тээ районно газетэнүүдтэ мэдээсэлэй-нэбтэрүүлгын бүлэгүүдэй тус тус ажахы, предприятинуудаар ябалгын тусхай график толилогдожо, партиин горкомууд, райкомуудта элидхэлшэдтэ заабаринууд үгтөө.

Партиин обкомой элидхэлшэдэй районуудта гарахын урда тээ КПСС-эй обкомой секретарь К. А. Албашеев тэдэндэ заабари үгэхэдөө, ургаса хуряалгые тон түргэнөөр түгэсхэхын болон тогтооһон даабариин ёһоор орооһо гүрэндэ тушаалгын талаар тохёолдоһон байдалаар һанаата болоһоноо мэдүүлээ. Мал ажалай мүнөө үеын байдалааршье ажаглалтанууд хэгдэжэ, тэрээндэ зохихо анхарал хандуулаа һаа, муу бэшэ үрэ дүнгүүд туйлагдаха гэжэ тэмдэглэгдээ.

Ниитэ полит-үдэртэ партиин горкомууд, райкомуудай нэгэдэхи секретарьнар, горрайгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, харюусалгата бусад хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа.

Партиин обкомой таһагуудые даагшанар Н. И. Крючков, В. Б. Лыкшитов, партийна комиссиин түрүүлэгшэ С. С. Бадмаев, Профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшэ Н. А. Розанов, Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ И. М. Пытин, Госагропромой түрүүлэгшын орлогшонор Н. Н. Найданов, В. М. Пуховской, министрнүүд К. И. Бахрунов, П. Ф. Бардаханов, Л. Д. Мадыева, А. Ф. Покацкий, Н. Е. Шелковников болон бусад ажалша коллективүүдтэ үгэ хэлээ.

Бүхыдөө партийна комитедүүдэй 1200 элидхэлшэ 60 мянган хүнэй урда үгэ хэлээ. Имагтал Железнодорожно райондо болоһон хэмжээ ябуулгануудта 15,2 мянган хүн хабаадуулагдаа.

Ниитэ полит-үдэр ургаса хуряалгые түгэсхэлгэдэ горитой түлхисэ боложо үгөө. Мүнөө олонхи ажахынууд хуряалгаяа дүүргээ.

Зүгөөр үбэлжэлгэдэ бэлдэлгын талаар орёо байдал тохёолдонхой. Түлилгын сезон хаа хаанагүй гэхээр эхилээдүй. Олон фермэнүүд, хүдөөгэй соёлой-ажаһуудалай объектнүүд үбэлдэ хүсэд бэлдэгдээгүй. Тосхон һууринуудта ажаһуугшад түлишэ худалдажа абалгын талаар туһаламжа эринэ.

Ороһон асуудал, дурадхалнуудаар хэмжээнүүд абтажа байна. Жэшээнь, КПСС-эй Хяагтын райкомой бюро полит-үдэрэй үедэ ороһон асуудалнуудые тусгаар хаража үзэхые түсэблөө. Городой транспортын хүдэлмэриие һайжаруулха тухай асуудал партиин Улаан-Үдын горкомой секретарь А. С. Кореневой хүтэлбэрилһэн зүблөөн дээрэ харагдаа. Бусадшье районуудта хэмжээнүүд абтана.

Эдэ үдэрнүүдтэ хуряалгын хүдэлмэриие гүйсэд түгэсхэхэ, фермэнүүдтэ тэжээл зөөхэ, тэжээлэй бүхы цехүүдые хүдэлгэхэ талаар эрид шанга оролдолго гаргаха шухала. Ниитэ полит-үдэрэй үедэ ажалшадай хэһэн гүйлта, дурадхалнуудаар хэмжээнүүдые абалгада тон харюусалгатайгаар хандаха хэрэгтэй.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

САГЫЕ АХИН

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай хэдэн түрүү хүдэлмэришэд үнэтэ үүсхэлнүүдые гаргажа, байгша оной түсэбтэ даабарие амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ һэн.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ даабарие 4 жэлэй туршада сүм бэелүүлхэ гэһэн үүсхэл гаргаһан Л. П. Аберовагай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив урдаа табиһан зорилгоёо урагшатайгаар дүүргэнэ. Тус бригада жэлэй эхинһээ 1050 тонно нооһо илгаха түсэбөө 1128,6 тоннодо хүргэжэ, 9 һарын даабари болзорһоонь урид дүүргээ.

Байгша оной юһэн һарын түсэбые болзорһоонь урид бэелүүлһэн хүдэлмэришэд прэдприятида олон. Тамара Васильевна Васильева нормын ёһоор часай туршада 541 килограмм нооһо угааха ёһотой һаа, тэрэнэй 637 килограммда хүргэжэ, юһэн һарын түсэбые мүн лэ болзорһоонь урид дүүргээ. Байгша оной даабарие амжалтатайгаар бэелүүлһэн хэдэн хүдэлмэришэд тодорбо. Тэдэнэй тоодо нооһо һамнадаг аппарадай оператор Г. Ф. Халбаева, Г. Ф. Популова гэгшэд оролсоно. Тэдэнэр мүнөө 1987 оной тоосоогоор ажаллажа байнхай.

И. ГУСЛЯКОВА,
комбинадай социалис мүрысөөнэй талаар инженер.

ХАРААЛЬҺАНДАА ХҮРӨӨ

Захааминай районой СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой һүн һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар яһала амжалтатай хүдэлжэ байна. Ажахын һаалишад жэлэй эхинһээ хойшо даалгагдаһан малаа һайнаар харууһалһанай ашаар мүнөө зарим тэды амжалта туйлаба. Эдэнэр хорин хоёр үдэр урид сентябриин найманда һүн һааха ба тэрэнээ гүрэндэ худалдаха юһэн һарынгаа түсэб дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ. Тусхайлбал, совхозой малшад гүрэндэ 3150 центнер һүн худалдаха даабаряа 3224 центнертэ хүргэһэн байха юм.

Үшөө нэгэ һайшаалта жэшээ дурдахаар байна. Тэдэнэр гүрэндэ 4,1 процент тоһолиг һүн тушааһаа, худалдагдаһан һүнэйнь 70 гаран процентнь нэгэдэхи сортоор абтаа.

Фермэ дээрэ жэлэй эхинһээ хойшо бүхыдөө 185 тугал абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэнэ. Жэлэй дүүрэтэр үшөө олон түл абтахаар хараалагдана.

Тус совхозой һаалишад энэ һарын дүүрэтэр тоһоной заводто үшөө 250 центнер һүн худалдаха зорилготой мүнөө үсэд шангаар хүдэлжэ байнхай.

М. БАТОИН.

1987 ОНОЙ ТООСООГООР

Хандагатайн леспромхоздо социалис мүрысөөнэй эршэ дэлисэ үдэр бури үргэдэнэ. Түрүү зэргэдэ дэбшэгшэдэй ажалай календарь дээрэ 1987 он гаранхай.

Модон хайрсагуудые хэхэдэ хэрэгтэй хабтагайнуудые хюрөөдэн бэлэдхэдэг бригадые үнинэй хүдэлмэришэн Дмитрий Игнатьевич Носков хүтэлбэрилдэг юм. Эдэнэр найман һарын туршада 3,7 мянган кубометр иимэ хабтагай хюрөөдэжэ гаргаа. Харин жэлэйнь түсэб социалис уялгануудтайгаа суг 3,4 мянган кубометр гэжэ тодорхойлогдонхой һэн.

Тиихэдэ Константин Миронович Федуновай толгойлдог тепловозой экипаж жэлэй эхинһээ 71 мянган кубометр модо зөөгөө. Тэрэнэйнь 10 мянганиинь ерэхэ жэлэй тоосоондо болоно.

Анатолий Зиновьевич Матвеевэй ажалай календарь дээрэ 1987 оной февраль һара гаранхай. Юуб гэхэдэ, социалис уялгануудаар хараалагдаһанһаа 3,2 мянган кубометр ехэ модо зөөгөө бшуу.

Ахамад кондуктор Дмитрий Юрьевич Березин 33,7 мянган кубометр хюрөөдэмэл материал гаргажа, түсэбөө холо үлүүлээ.

МПС-эй вагонуудта модо ашалгада хүдэлдэг Виктор Кириллович Семеновой бригада бусадһаа онсо шалгаран ажаллана.

Модо бэлэдхэгшэдэй Владимир Николаевич Ячменевой мастерска участогай коллектив социалис уялгануудаа эрхимээр дүүргэнэ. Байгша оной эхинһээ эдэнэр 39 мянган кубометр модо бэлэдхээ.

А. ТРОФИМОВА.

ШАГНАЛ

Олон жэлдэ һайнаар ажаллаһанайнь түлөө түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, түмэр замай транспортын болон транспортын барилгашадай хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай ажалай талаар техническэ инспектор Александр Абрамович Ицковичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

КОСМОНАВТНУУДТА ШАНГУУД

1986 оной март-июль һарануудта СССР-эй летчигууд-космонавтнууд Л. Д. Кизим В. А. Соловьев хоёр «Союз Т-15» онгосоор «Мир» ба «Салют-7» станцинуудта ниидэжэ ошоһон байгаа. Тэдэнэр 125 сүүдхэ ниидээ. Энэ болбол Л. Д. Кизимэй замбуулинай гурбадахи ниидэлгэнь болоо. Замбуулинай баатар дүн хамта 375 сүүдхэ замбуулинаар ниидээ. В. А. Соловьев хоёрдохёо ниидэһэн байна. Бүхыдөө тэрэ 362 сүүдхэ замбуулинда байгаа. Хамтын хоёр ниидэлгын үедэ тэдэнэр найма дахин замбуулин худар гараһан байха юм.

Сентябриин 19-дэ Кремль соо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыко замбуулинай шэн зоригтой баатарнуудта гүрэнэй үндэр шагналнуудые барюулба.

Ленинэй орденоор шагнагдаһаарнь СССР-эй летчик-космонавт Советскэ Союзай хоёр дахин Герой Леонид Денисович Кизимые, Ленинэй орденоор болон хоёрдохи «Алтан Одоной» медаляар шагнагдаһаарнь СССР-эй летчик-космонавт Советскэ Союзай Герой Владимир Алексеевич Соловьевые тэрэ амаршалба.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЭМХИДХЭЛҺЭЭ ЭХИТЭЙ

Худөө ажахын шухала кампанинуудта орохын урдахана манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партком партийна суглаануудые үнгэргэжэ, коммунист бүхэнэй урда ажалай тодорхой зорилгонуудые табидаг заншалтай болонхой. Тиихэдээ эхэнхидээ нээмэл партийна суглаанууд үнгэргэгдэжэ, бүхы мэргэжэлтэд уригдажа, парткомой табиһан зорилгонуудтай танилсадаг юм. Суглаанууд дээрэ коммунистнуудтай хамта бэшэшье ажалшад һанаа бодолоо хубаалсадаг байна. Иимэ суглаанууд дээрэ ажалша коллективүүдэй парторганизациин энэ харюусалгатай хүдэлмэридөө ямар бэлэдхэлтэй, үшөө эмхидхэлэй ямар хүдэлмэри ябуулхаар байнаб гэжэ хэлсэгдэнэ. Эндэ хүн бүхэнэй ажалдаа партийна үндэр эрилтэтэйгээр хандаха харюусалга тухай тодорхой хөөрөөн болодог. Юрэдөөл, бүхы юумэн эмхидхэлһээ эхитэй ха юм.

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ партийна суглаануудай үүргэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Тэрэнэй парторганизациин ажабайдалда шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг байһаниинь эли.

Партиин эрилтын ёһоор, бидэ суглаануудые үнгэргэхэ асуудалда онсо анхарал хандуулжа, тэрэнэй аша үрэ дээшэлүүлхые оролдонобди.

Ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгын урда манай партком колхозойнгоо бүхы коммунистнуудые суглуулжа, партийна суглаа үнгэргэһэн байна. Тус суглаан дээрэ үбһэ хуряалгын звенонуудта, силос даралгын бригадада коммунистнуудай дүүргэхэ үүргэ, тэдэнэй эрхим ажалаараа жэшээ харуулжа, бусадые дахуулха, ёһо гурим наринаар сахиха гэхэ мэтэ тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэһэн байнабди. Тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ хабаадаха коммунист бүхэндэ партийна даабари үгтөө. Звено бүхэндэ политинформаторнууд, агитаторнууд томилогдоо һэн.

Тэдэнэр саг болзортоо үбһэшэдэй звенонуудта ошожо, хөөрэлдөө болон лекцинүүдые үнгэргэдэг байгаа. Тэндэхи улаан булангуудые шэмэглэдэг, социалис мүрысөөнэй хэр зэргэ ябажа байһан тухай тусхай самбар дээрэ тэмдэглэдэг, түсэбтэ даабаринуудые; салин түлбэриин гурим үлгэдэг байна. Манай колхозой үбһэшэд энэ жэлдэ, нёдондохи жэлэйхидэ орходоо, хоёр мянган центнерээр ехэ үбһэ хуряажа абаба: Эндэ манай колхозой правлениин болон парткомой, профкомой дэргэдэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ байгуулагдаһан пресс-центр ехэхэн үүргэ дүүргэв. Тэрэнэй гэшүүд профкомой түрүүлэгшэ Б. Г. Зарбуев, ахамад агроном Б. М. Татаров, диспетчер Е. Л. Фролова, уран зураашан В. С. Дармахеев гэгшэд үдэр бүхэндэ ажалай дүнгүүдээр бюллетеньнүүдые гаргажа, звено бүхэндэ тараадаг һэн.

Парткомой зүгһөө комитедэй гэшүүд звенонуудта байдаг гэзэд ошодог, соёлой, худалдаа наймаанай, медицинын талаар үбһэшэд хэр зэргэ хангагдажа байнаб гэжэ шалгадаг байгаа. Наратай сэлмэг үдэртэ хамһалсадаг заншалтай болонхой. Сэхыень хэлэхэдэ, соёлой, медицинын талаһаа үбһэшэднай энэ жэлдэ һулаар хангагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Үбһэ хуряалгын үедэ манай механизаторнууд илангала һайнаар хүдэлөө. КПСС-эй гэшүүд эндэ эдэбхитэй шударгы ажалай жэшээ харуулдаг, түрүү ажалай технологи хэрэглэгдэдэг байгаа. Жэшээлхэдэ, олон жэлдэ механизатораар ажалладаг КПСС-эй гэшүүн Иван Базарович Шобоев хамта ажалладаг нүхэдтэйгээ Петр Янданов, Жамбал Танхаев гэгшэдтэй хуушарһан «СКД» түхэлэй комбайные үбһэ хуряаха болгожо шадаа. Тиигэжэ шулуутынхид үбһэ хуряалгаяа эртүүр дүүргээ бшуу.

Мүнөө манай механизаторнуудай, таряашадай харюусалгатай хаһа хүрэжэ ерээд, аадар бороотой сагай уларилай сэлмэг час бүхэниие хэрэглэн, ороохото ургамалнуудаа хуряажа байна. Таряа хуряалгаяа районой бэшэ ажахынуудһаа эртүүр эхилжэ, эдеэшээгүй таряатай участогуудые сабшажа, баал болгожо хатаанабди. Зарим участогуудай шэниисэ, обёос сэхэ хадагдажа байна. Звеное даагша бүхэнэй комбайн дээрэ, ахамад инженерэй машинада болон хээрын станууд дээгүүр раци тодхогдонхой. Энэ ехэл туһатай байна. Комбайнай эбдэрээ һаань, дары туһаламжа эльгээжэ заһабарилна. Тиимэһээ бүхы агрегадууд зогсолтогүйгөөр ажаллажа байна.

Энэл шухала кампаниин урда баһал партийна нээмэл суглаа үнгэргэжэ, энэ жэлэй таряа хуряалгада хабаадаха механизаторнууд болон бүхы коммунистнуудай зорилгонууд зүбшэгдөө, социалис уялганууд абтаа һэн. Мүн саг зуурын партийна бүлэгүүд эмхидхэгдээ. Тэдэниие эдэбхитэй коммунистнууд толгойлоо. Баһал пресс-центр байгуулагданхай. Үбһэ хуряалгын үедэ байһан штабай гэшүүдтэ ахамад экономист нэмэгдэжэ оруулагдаба. Тэдэнэр үдэр бүхэнэй, мүн табан үдэрэй дүнгүүдые согсолжо, бюллетеньнүүдые гаргажа, таряа хуряалгын звенонууд дээгүүр тараана. Таряа хуряалгада 7 коммунистнууд 19 комсомолшууд эрхим һайнаар ажаллажа байнхай. Тэдэнэр бултадаал хаанашье түрүү зэргэдэ ябаха үүргээ дүүргэхые оролдоно. Тэдэнэй тоодо коммунистнууд А. Н. Янданов, И. Б. Шобоев, Ж. Д. Танхаев, Д. Р. Холбоев гэгшэдые онсолон тэмдэглэмээр. Эдэнэр абаһан социалис уялгануудаа үлүүлжэ ябана.

Мүн ажалай ветеранууд С. Б. Мурдонов бүхы наһаараа механизатораар хүдэлжэ олоһон дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулан үгэнэ. Тэрэ заһабарилгын бригадада хүдэлжэ, комбайнуудые заһабарилна. Тиихэдэ С. С. Янданов агитатораар томилогдонхой. Тэрэ хурса мэргэн үгэнүүдээрээ механизаторнуудые эдэбхижүүлжэ, үндэр бүтээсэтэ ажалда элсүүлнэ. Эдэ ветеранууднай үндэр наһатай болобошье, гэртээ һуудаггүй, ниитын ажал тухай һанаагаа зободог ёһотойл коммунистнууд гээшэ.

Мүнөөдөө колхозоймнай механизаторнууд 13870 центнер ороохо хуряагаад байна. Тиихэдэ 300 гектар обёос сэхэ хадажа эхилэнхэй. Бүхыдөө 1500 гектар таряан хуряагдаад байна. Ороохо сэбэрлэхэ хүдэлмэри тоог дээрэ түлэг дундаа. Эндэшье бэрхэ коммунистнууд шалгарна. Ингэжэ энэ шухала кампаниин үедэ ажалша коллективүүдые аша үрэтэй ажалда элсүүлхэ зорилгоёо манай партком, тэрэнэй гэшүүд муу бэшээр бэелүүлнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Б. УСКЕЕВ,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.
Түнхэнэй район.

ЭБ НАЙРАМДАЛЫЕ ХАМГААЛХА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевэй совет телевиденеэр хэлэһэн Мэдүүлгые бүхы дэлхэйн хүнүүд һайшаажа байһанаа мэдүүлжэ байнхай. Тэрэшэлэн совет хүнүүд энэ Мэдүүлгынь һайшаан дэмжэн, эрхим ажалаараа харюусажа байна. Республика дотор КПСС-эй гадаадын политикын шэнэ үүсхэлдэ зорюулагдаһан ниитэ нэгэн полит-үдэр эмхидхэгдэбэ. «Олониитэ эб найрамдалые түлөө тэмсэлдэ» гэжэ нэрлэгдэһэн ниитэ нэгэн полит-үдэр Сэлэнгын районой тэмдэглэн үнгэргэгдэбэ. Районой предприятинууд болон эмхи зургаануудта, колхоз болон совхозуудта һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэһэн байна. КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой бүлэг лекторнууд худөө нютагуудаар ябажа, ажалшадтай уулзаа. Районой томо-томо предприятинуудта, тэрэ тоодо Гусиноозёрскын ГРЭС-тэ үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ эб найрамдалые хамгаалхаар бэлэн байһанаа хүдэлмэришэд мэдүүлээ.

В. ИВАНОВ,
КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой пропагандын болон агитациин таһагые даагша.

«Дайгүй ба буу зэбсэггүй эб найрамдалта ажабайдал — социализмын хараа шэглэл» гэжэ нэрлэгдэһэн ниитэ нэгэн полит-үдэр Ивалгын райондо һаяхан үнгэргэгдэһэн байна. «Ядерна тэһэлэлгэнүүдые 1987 оной январиин 1 болотор хэхэгүй гэһэн нэгэ талын моратори̇е һунааха шиидхэбэри абаба» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай болон совет правительствын шиидхэбэриие районой ажалшад һайшаан дэмжэнэ. КПСС-эй партиин райкомой болон райсоведэй гүйсэдкомой түлөөлэгшэд, пропагандистнар болон агитаторнууд ажалша коллективүүдтэй уулзажа, хөөрэлдөө болон лекцинүүдые эмхидхэбэ.

Сотниковой ажалшадай ажаһуудал хангалгын үйлэдбэриин управлениин коллективтэй уулзажа, уласхоорондын асуудалнуудта зорюулагдаһан лекци уншаа һэм. Тус коллективэй гэшүүд энэ лекци анхаралтайгаар шагнаа, халуунаар дэмжээ. Эб найрамдалай жасада нэгэ үдэрэйнгөө салингай мүнгые дамжуулха гэһэн шиидхэбэри энэ коллектив уулзалга дээрэ абаһан байна.

Н. РИНЧИНОВА,
КПСС-эй Ивалгын райкомой инструктор.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

ГУРБАН МЯНГАТАНАЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

Хоёр жэлэй саада тээ СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хамһабарине совхоз «Закаменскэ» совхоз болгогдожо хубилагдаад, горнягуудые эдеэ хоолоор хангаха уялгатай батган бэлдүүлжэ байна. Комбинадай хүдөө ажахын цех гэжэ тон зүбөөр нэрлэгдэжэ байна. Ниитэ ажахыда бүгэ, һү, махан, үндэгэн, мёд, хартаабха, ороохо тэряан, теплицын эртын болон нээмэл огородой эдеэн гэхэ мэтэ продукци үйлэдбэрилэгдэдэг байна.

Хамтын подряд хэрэглэдэг эндэхи бүхы бригадануудай дундаһаа һү һаалиин фермынхид эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоологдоно. Бүхыдөө 16 һаалишад жэлэй туршада фермынгээ үнеэдһээ 7300 гаран центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ, мүнөө үдэр бүри 24—26 центнер үдхэн һү тоһоной заводто оруулна. Тэрэнь хүүгэдэй саадуудта, цехүүдэй столовонуудта абаашагдана, Закаменск хотын ажаһуугшадта худалдагдана.

Ажахын малшад үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ урагшатайгаар ажаллаа һэн. 1984 оной дүнтэй сасуулбал, фермэдэ 600 центнерээр ехэ гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 202 килограммаар үлүү һү абтаһан байна.

Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй үнгэрһэн 8 һарада һаалишад эрхим ажалайнгаа ошоо, эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаба. Бүхыдөө 5057 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилэгдэжэ, түсэб 370 центнерээр үлүүлэгдэв.

Фермын һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ дүй дүршэл ехэтэй малшан, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Екатерина Петровна Максимова эрхимлэжэ ябана. Районой оло дахин чемпион, республикын гурбан мянгатанай клубай гэшүүн энэ һаалишан мүнөө үнеэн бүриһөө 2380 килограмм һү абаа гэхэ гү, али байгша оной эхинһээ бүхыдэнь 544 центнер сагаан эдеэ абаа. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3200 килограмм һү абажа, уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ аргатай.

Суута һаалишадай охошо холо хойноноо ябаһан залуу малшад Валентина Миллер, Цырен-Ханда Доржиева гэгшэд үнеэн бүриһөө түсэбтэ 2199—2166 килограмм һү абанхай. Ц-Х. Доржиева наһаниингаа амаралтада гараһан Д. Ц. Доржиевагай эхинһээ гэрээ бүлэг үнеэдые даажа абаад, ажалаа саашань үргэлжэлүүлнэ.

Социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэдэй дүрбэдэхи һууриие залуу малшан хүбүүн Дымбрыл Шагдуров эзэлнэ. Тэрэнэй ажалдаа туйлаһан дүн гайхамаар. Түрүүшынгээ жэлдэ һаалишадай орёо хүндэ мэргэжэлдэ шударгаар һургагдажа байгаад, Дымбрыл хүбүүн даалгагдаһан үнеэдһээнь тус бүриһөө 8 һара соо дунда зэргээр 1989 килограмм, бүхыдөө 375 центнер һү үйлэдбэрилһэн магтаалтай. Тиигэжэ залуу бүһэтэй һаалишан Захаамин нютагай эрэшүүлэй дундаһаа эгээ түрүүлэн республикынгаа гурбан мянгатанай клубай гэшүүн болохо дүүрэн аргатай. Ажахын эрхим һаалишад жэлһээ жэлдэ үнеэн бүриһөө түгал абажа түлжүүлдэг юм.

Фермын һаалишадай болон түгалшадай бригадые найман жэлэй туршада Мария Ивановна Миллер толгойлно. Энэ тушаалда тэрэниие томилхо үеһөө хамта хүдэлдэг малшадай бодол, хүсэл эбтэй нэгэн болоо, урдаа табиһан зорилгонуудаа бэелүүлхэ гэшүүдэй эдэбхи дээшэлээ. Мария Ивановна Зэдын комбинадай эрхим бригадирнуудай нэгэн юм. Тэрэнэй фото-зураг предприятиин Хүндэлэлэй самбарта оруулагданхай.

Юрэнхыдөө, совхозой коллектив ажалдаа амжалтатай. Комбинадай урхай, цехүүд хоорондын социалис мүрысөөндэ илалгадаа тоодо оролсодог. Тусхайлбал, үнгэрһэн 1986 оной нэгэдэхи хахад жэлэй дүнгүүдээр предприятиингаа хоёрдохи бүлэгэй цех, албануудай дунда нэгэдэхи һуури эзэлээ. Түрүүлэгшэдэй хүндэлэлдэ Ажалай Алдар солын туг намилзуулагдаба.

Ингэжэ хүдөө ажахын цехэй мэргэжэлтэд түрэл комбинадайнгаа коллективтай 1986 оной хоёрдохи кварталай дүнгөөр Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илалта туйлажа, СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын болон металлургическа промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Президиумэй дамжуулгын Улаан тугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэхэдэ өөһэдынгөө горитой хубитые оруулаа гээшэ.

Ш. БАКШЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермын малшадай бригадые хүтэлбэрилэгшэ М. И. Миллер.

АРБАН ХОЁРДОХИ ТАБАН ЖЭЛ: ТҮСЭБҮҮД БА ЗОРИЛГОНУУД

ТАЛХА ТАТАДАГ ҮЙЛЭДБЭРИИН МҮНӨӨДЭР БА ҮГЛӨӨДЭР

Эһээһэн талхаар баригдаһан хилээмэн, зөөлэхэн сагаан хүбэригүүд, кондитерскэ ба элдэб түхэлэй макароной зүйлнүүд манай орондо элбэг гэжэ мэдэнэбди. Статистикын мэдээсэһэнэй ёһоор, 1984 ондо гүрэнэй ба кооперативна наймаагаар хүн зондо 39 миллион тонно хилээмэнэй зүйлнүүд худалдагдаа (эндэ талханай шэгнүүрээр).

Манай орондо ажаһуудаг зуу гаран наци ба арад үндэһэтэнэй эдеэ хоолоо хэдэг элдэб заншалнуудтайнь мэдээжэ. Жэшээнь, Дунда Азида эһээгдээгүй шэниисын талхаар хабтагар лепешконуудые хэдэг, харин Прибалтикын республиканууд хара ороохоор баригдаһан хилээмэндэ ехэ дуратай байна бшуу. Гэхэтэй хамта манай гүрэндэ талхаар хэгдэһэн элдэб зүйлнүүдые хэрэглэхэ ушар Европын бэшэ оронуудта орходоо, һураггүй дээшээ байдаг шэгээрээ.

Түбэй статистическэ управлениин баримтануудай үндэһөөр хэлэхэдэ, жэл соо хүн бүхэн (тэрэнэй тоодо үндэр наһатайшуул ба үлгытэй хүүгэд) 135 килограмм хилээмэнэй зүйл хэрэглэнэ. Һүүлэй арбан табан жэл соо эдеэ хоолой жасада малай продуктнуудай ба овощ, жэмэсэй элбэг болоһон ушарһаа талхаар хэгдэһэн зүйлнүүд 15 килограмм багаар гаргашалагдадаг болоо.

Мүнөө үедэ бидэ 800 тээрмэ ба тэрэнэй цехүүдтэй байнабди. Тэдэнэй зариманиинь хилээмэнэй продуктнуудые гаргадаг комбинадай дэргэдэ байдаг юм. Тэдэ тээрмэнүүдэй хүсэн сүүдхэ соо 20-һоо 2000 тонно ороохо татадаг байха юм. Тиихэдэ тэдэнэр сүүдхын туршада 3 хэлаанда хүдэлдэг. Заһабари хэхын тула хаа-яа тэдэнэр ойро зуура тогтодог.

России Федерацида 380 тээрмэ тоологдоно, мүн манай ороной талха гаргадаг гол шухала Украинада — 200, мүн лэ баһа ороохо ехээр үйлэдбэрилдэг Казахстанда 55 иимэ предприяти бии. Дунда Азиин республикануудта — 30, Белоруссида — 36, Прибалтикада — 22.

Гэхэтэй хамта хүрпээгэй үйлэдбэриһөө ондоо онсо шэнжэнь гэхэдэ, талха татадаг заводуудые хилээмэнэй зүйл ехээр хэрэглэдэг нютагуудта олоор баридаг байнабди. Тиихэдээ холо газарнуудта зөөхэ, абаашахада бэлээр гутадаггүй, удаан сагта хадагалагдадагынь анхаралда абтадаг байна.

Орон соомнай гаргагдадаг бүхы талханай 90 процентнь шэниисэһээ абтана. 10 процентнь хара ороохоор, ба кукуруза, обёосоор хилээмэ баридаг шэниисын талхан гурбан сортоор гарадаг. Гадна тэрээнһээ крупка гэжэ кондитерскэ зүйлнүүдтэ хэрэглэгдэдэг тусгаар сорт абтана.

Хара ороохон хоёр сортоор үйлэдбэрилэгдэдэг юм. Тэрэнэй 8—9 процентнь һагшадаһа үгыгөөр татагдана.

Нэгэ хэды үгэ талха татадаг предприятинуудай түхеэрэлгэ тушаа хэлэлтэй. Мүнөө СССР-тэ талха татадаг үйлэдбэриин түхеэрэлгэ (олон агрегадһаа бүридэһэн лини) аха дүүнэр Бюлернүүдэй Швейцариин фирмэһээ худалдажа абтаһан лицензиин үндэһэн дээрэ зохёогдон нэбтэрүүлэгдэнхэй. Швейцариинхиһаа нэгэшье дутахагүй, харин үшөө һайн болгогдоһон совет түхеэрэлгэ дээдэ сортын талханай гаралгые 75 процент хангадаг байна. Тиихэдээ 20, 30, 50, процент гарадаг хуушанай түхеэрэлгэнүүдэй хажууда эли бодо бараг алхам болоно гээшэ ааб даа.

11-дэхи табан жэлдэ дээдэ сортын талха үйлэдбэрилгэ 24—27 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн юм. Харин энэ даабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Байгша табан жэлдэ дээдэ сортын талха үйлэдбэрилгэ 1,8—2,0 дахин ехэдхэхэ түсэбтэй юм. Энэ түсэб бидэ шэнэ тээрмэнүүдые эрхим һайн предприятинуудые һэльбэн шэнэлһэнэй ашаар туйлаха хүсэлтэйбди.

1986—1990 онуудта 50 тээрмэ нэмэжэ барихаар хараалнабди. Тиихэдэ тэрэнэй 30 процентнь сүүдхэдээ 250 тонно, бэшэниинь 500 тонно таряа татахаар түсэблэгдэнэ. Хүдэлжэ байгаа агрегадуудай 30 процентнь болохо, шэниисые эрхим шанартайгаар татажа, талхан болгодог 130 предприятинуудые шэнэ техникээр түгэс хангахаар хараалнабди.

Эдэ бүхы предприятинууд ажаһуугшадта худалдаха аргатайгаар талха бага багаханаар шэгнэн амһартанууд соо хэдэг юм. Бүхы союзна республиканууд национальна һайндэрнүүдтэ ба гэр бүлын баяраар пироги, торт хэхэ заншал бии гээшэ ааб даа. Гэхэтэй хамта орон соомнай талха үйлэдбэрилгын үргэдэжэ байһан сагта, байгша табан жэлдэ татагдаһан талха бага багаханаар шэгнэжэ амһарта соо хээд худалдалгые 4 дахин үргэдхэхэ түсэбтэйбди. Энэ хадаа 3 миллион тонно гурил болоно. Энээнэй тулада тусхай түхеэрэлгэ тодхогдожо байнхай.

Хилээмэн хадаа айл бүхэндэ тон үргэнөөр хэрэглэгдэдэг эдеэн ха юм даа. Ушар тиимэһээ СССР-эй Наукануудай академиин Эдеэ хоолой институдай медигүүд бэлэн болгогдоһон талхандаа витамин сруулхые эрилтэ табидаг байна бшуу. Бүхы дээдэ ба нэгэдэхи сортын талханай 20 процентдэнь B_1, B_2, PP гэжэ витамин сэхэ тээрмэ дээрэ оруулагдажа, холидог байна. Мүнөө эхилжэ байгша табан жэлдэ витамин оруулагдадаг талханай үйлэдбэри хоёр дахин ехэдхэгдэхэ байна. Эдэ витаминуудай бүридэлыень бүри үргэдхэхэ һанамжа мүнөө шэнжэлэгдэжэ байнхай.

Мүн баһа һагшадаһантаяа баригдаһан хилээмэн бэедэ туһатай гэжэ медигүүд тэмдэглэнэ. Тэрээндэ витамин ехэ, гадна клетчаткань гэдэһэнэй үүргээ дүүргэхэ хэрэгтэнь ехэ туһатай. Зарим зондо белок ехэтэй гэгдэдэг хилээмэн тон хэрэгтэй байдаг. Һаяын жэлнүүдтэ түрүүн дурдагдагша хилээмэ үргэнөөр гаргадаг болохомнай, харин белок ехэтэй хилээмэ шанартайгаар, алмалтатайгаар гаргахын тула технологическа туршалганууд хэгдэжэ байнхай.

Ажахын энэ һалбари хүгжөөхэ хэрэгтэ ашаха, буулгаха хүдэлмэри түгэс механизацилха ябадал ехэ һаад ушаруулна. Тэрэниие зүбөөр шиидхэхын тула тус бүридэнь амһарта соо хэжэ яршаг гаргангүй шэрэхэ ёһотой. 150 модоной зайда талха шэрэдэг машина хэрэглэбэл экономическа талаараа ашагтай байха гэжэ бидэ тоолонобди. Тэдэ мүнөө бүхы үйлэдбэрилэгдэһэн талханай 30 процентыень зөөнэ бшуу.

Талха зөөдэг вагонууд тушаа хэлэхэ болоо һаа, орон соомнай түхеэрэгдэһэн конструкци туршалга гаража байна. 1986—1990 онуудта тэдэнэй үйлэдбэри олоор гаргахабди. Тон мүнөө хадаа талхан мэшээглэгдээд тусхай болгогдоогүй, юрэнхы вагонууд, автомашинанууд соо зөөгдэнэ. Мэшээгтэй талха буулгахадаа гурбан секциһээ бүридэһэн телескопическа транспортероор буулганабди. Тэдэ транспортернууд бэе бэе тээшээ эрьелдэдэг, тиихэдэ түргэнөөр хүдэлдэг гурбадахи секцинь 50 килограмм мэшээгүүдые буулгаха газар руунь шангаар түлхин табидаг. Тэдэ мешогуудые «пакет» гү, али, штабель болгон ябталдаг машинанууд халан абажа саашань ябтална. Тиигэжэ буулгаха, ашахадаа хара хүсэнэй ажал хэрэглэгдэхээ болёо гэжэ хэлэлтэй.

В. КУЛАК,
АПН.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

НЕРЮНГРИ (Яхадай АССР). Амарай областиин хойто районуудтахи электрын элшэ хүсэнэй дутагдалые Нерюнгриин ГРЭС-һээ Сковородино хото хүрэтэр татагдаһан 500 киловольт электрын элшэ хүсэнэй лини хангаха юм. Энэ 400 километр утатай трасса үндэр, эгсэ шэлын оройгоор татагдаха. Мүнөө эндэ барилгашадай түрүүшын бригаданууд ерэжэ эхилэнхэй.

КИЕВ. Полинууд дээгүүр шадабаритайгаар хүдэлһэнэйнь ашаг үрэ — алтан шараһан кукурузын буурсагууд. Комплексно технологи хэрэглэһэнэй һайгаар газар ажалшад үндэр баян ургаса абажа шадаба. Бүхы ажахынуудта нэгэн доро ургаса хуряалга эхилээ һэн. Киевэй кукуруза ургуулагшадай дүй дүршэл илангаяа Украинын хойто ба баруун районуудта хэлэшэгүй ехэ сэнтэй. Мүнөө эндэ иимэ технологи хэрэглэжэ, 300 мянган гектарта — кукурузын тарилгын гурбанай нэгэ хубида буурсагуудые ургуулан абадаг болоо юм.

МИНСК. Белоруссиин политехническэ институдай хүдэлмэрилэгшэдэй зохёоһон кристаллическа шэлэй материал бата найдамтайшье, үнэгүйшье юм. Бүд нэхэгшэдэй станогуудай конструкци шэнжэлжэ үзөөд, буладаар хэгдэһэн хэдэн зуугаад зүйлнүүдые энэ шэнэ материалаараа һэлгэхыень үйлэдбэрилэгшэдтэ тэдэ дурадхаа. Тиихэдэ техникын заһабарилгагүйгөөр хүдэлхэ болзор 8 дахин ута болохо юм. Мүн эрдэмтэдэй дурадхалаар Минскын шаажан үйлэдбэрилдэг заводто иимэ продукци бүтээн гаргаха цехүүдэй барилга эхилээ.

РИГЭ. СССР-эй Далайн Флодой министерствын Ригын судно-заһабарилгын заводой цехүүд соо Латвиин түб хотын һурагшад мүнөөдэр ээд болобо. Мүнөөнэй судануудые заһабарилха мэргэжэлнүүдтэ эндэ Ригын Октябрьска районой дунда һургуулиин һурагшад һураха байна бшуу. Энэ хэрэгтэ дүршэл ехэтэй һурган хүмүүжүүлэгшэд туһалха юм.

КАЛИНИНСКА ОБЛАСТЬ. Торжокско районой «Победа» колхоз лен ургуулгаһаа ехэ олзо доход олоно. Гектар бүриһөө эндэ 3500 түхэригэй олзо абадаг байна. Энэ хадаа Волгын эхинэй районуудтахи эгээл үндэр дүн мүн болоно. Хойто зүгэй энэ торгон утаһые хуряалга болон зоолгэ дээрэ түрүү технологи хэрэглэһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдана. Шэнэ технологи хэрэглэхэдэ, 40 хүнэй хэхэ ажалые ганса хүн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: леной багсануудые ашалга.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

У К А З

ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛГЫН ХҮДЭЛМ
СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР Ш

Элүүрые хамгаалгые болон медицинын жөөхэ талаар түсэбтэ арбан нэгэдэхи таб нуудые дүүргэхэдээ туйлаһан амжалтануудай

Буряадай АССР-һээ

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

Юрьева Галина Егоровнае — Солонгинскын районно больницын отде банскын рай

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРД

Ангапов Валерий Васильевичые — Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ рес ницын ахам

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРД

Жданова Тамара Васильевнае — хүүгэдэй 1-дэхи больницын врач, Улаан-Үдэ город.

Кубанцева Ирина Леонидовнае — медицинын түргэн туһаламжын больницын ахалагша врач, Улаан-Үдэ город.

Рябов Ми — Н. А. С жэтэ респуб цын отделени

Тармаев мировичые — районно бол

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ

Котельникова Галина Михайловнае — 4-дэхи больницын здравпунктын фельдшер, Улаан-Үдэ город.

Красноштанова Галина Константиновнае — Захааминай түбэй районно больницын врач.

Цыбиков — Н. А. Сем республиканс отделениие

Шалбаева новнае — Түнх онно больниц

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕН

Афанасьев Петр Васильевичые — медицинын түргэн туһаламжын больницын врач, Улаан-Үдэ город.

Базарова Дарисо Цыремпиловнае — 2-дохи больницын врач, Улаан-Үдэ город.

Винникова Татьяна Матвеевнае — Онохойн участково больницын врач, Загарайн район.

Москалева Надежда Степановнае — инфекционно больницын отделениие даагша, Улаан-Үдэ город.

Номогонова Цыбегмидые — 48-дахи аптекые даагша, Улаан-Үдэ город.

Паршукова Людмила Николаевнае — Горячинскын фельдшерско-акушерска пунктые даагша, Прибайкалиин район.

Помулева Раиса Ивановнае — 3-дахи б Улаан-Үдэ го

Спиридонова дадоржиевнае гинскын рай врач, Сэлэнг

Тимофеева новнае — 1-д кын медицинс Үдэ город.

Трифонова новнае — хүүгэд ницын полик Улаан-Үдэ го

Тяжлова А евнае — шүдэ канска поликл

Филиппова риевнае — Н. нэрэмжэтэ больницын вра

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН О

Татапов Растам Шигаповичые — Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын автотранспортна предприятиин автомобилиин жолоошон.

Белых Мат чые — Бэшүүр но больниц жолоошон.

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕ

Антонова Ольга Ивановнае — Улаан-Үдын медицинскэ училищиин багша.

Баранов Александр Пантелеймоновичые — республиканска наркологическа диспансерэй врач.

Бельская Тамара Ивановнае — Мухар-Шэбэрэй түбэй районно больницын шүдэ аргалдаг техник.

Зуенко Нина Викторовнае — 53-дахи аптекын фармацевт, Прибайкалиин район.

Карелова Антонина Ильиничнае — хүүгэдэй 2-дохи санаториин эдеэ шанагша, Улаан-Үдэ город.

Кузнецова Валентина Ивановнае — Зэдын районой Петропавловка тосхоной хүүгэдэй яслиин ахала сестра.

Мелиоранска колаевнае — ково больниц рамхаанай ра

Морокова Н нае — Баян-Гол больницын вра район.

Романова А нае — Хяагтын эпидстанциин ла

Сультимова С тимовнае — үүш данай респуб пансерэй меди

Табинаева Ан хайловнае — нар шангай врач, У род.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕ

Барбас Зюхря Хамидуловнае — Нижнеангарскын түбэй районно больницын акушерка, Хойто-Байгалай район.

Гармажапова Дынсыма Максимовнае — медицинын түргэн туһаламжын больницын медицинскэ сестра, Улаан-Үдэ город.

Горбенко Сергей Алексеевичые — «Медтехникын» республиканска управлениин предприятиин медицинскэ түхеэрэлгые заһабарилагша, электромеханик.

Егорова Галина Яковлевнае — Дээдэ-Тайлсын участково больницын фельдшер, Хориин район.

Калашникова Надежда Анатольевнае — Тарбагатайн районно түбэй больницын медицинскэ сестра.

Клочихина Валентина Ивановнае — 19-дэх лагша хүдэлмэр Үдэ город

Козлова Анна — Ивалгын түбэй ницын ахамад

Коротова Вал сандровнае — 3 районно боль медицинскэ сест

Кузьмина Зина евнае — республик но-венерологичес серэй лаборант

Редько Надежд нае — Ноёхоно больницын сани гын район.

Ринчино Васили чые — Эгэтын уч ницын врач, Яру

Цыренжапова Д жиевнае — Могсо шерско-акушерск даагша, Хэжэнгын

СССР-эй Верховно Соведэй Пр
Түрүүлэгшэ А. Г

СССР-эй Верховно Соведэй Пр
Секретарь Т. МЕНТЕШ

Москва, Кремль.
1986 оной августын 20.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИ

У К А З

ТЕХНИЧЕСКЭ-МЭРГЭЖЭЛЭЙ ҺУРАЛСАЛАЙ ТАЛ
эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ СИСТЕМЫН ҺУРАЛ
ЗУРГААНУУДАЙ, ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ БОЛОН
ЦИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй
МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай ажахыда мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые лаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринууд гэдэ туйлаһан амжалтануудайнь түлөө шагнаха

Буряадай АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНО

Баглаев Григорий Павловичые — Улаан-Үдэ хотын техническэ-мэргэжэлэй дэхи училищиин

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ О

Шангин Геннадий Алексеевичые — техническэ-мэргэжэлэй 37-дохи училищиин риин һуралсалай риин район.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕН

Кириченко Екатерина Ивановнае — техническэ-мэргэжэлэй 28-дахи училищ Прибайкалиин райо

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДА

Киричок Виктор Даниловичые — Улаан-Үдэ хотын техническэ-мэргэжэлэй 13-дахи училищиин физич жүүлгын хүтэлбэри

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДА

Барьбуева Ольга Бадашкеевнае — техническэ-мэргэжэлэй 32-дохи училищиин багша, Түнхэнэй район.

Николаев Владимир Потровичые — Улаан-Үд ническэ-мэргэжэлэй училищиин үйлэдбэр салай мастер.

СССР-эй Верховно Соведэй Пре
Түрүүлэгшэ А. Г

СССР-эй Верховно Соведэй Пре
Секретарь Т. МЕНТЕШ

Москва, Кремль.
1986 оной августын 20.

...ҮБЛИКЫН СОЁЛОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ V СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

УХААН БОДОЛЫЕ БАЯЖУУЛАН...

дэргэдэ тиимэ нэгэ клуб байгуулагдаа һэн. Тэрэнэй хүдэлмэридэ түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд, мүн училищиин багшанар эдэбхитэйгээр хабаадалсана. «Время и ты» («Саг болон ши») гэһэн залуушуулай уран һайханай тус клубай хэшээлнүүд тон һонирхолтойгоор, олондо аша туһатайгаар үнгэргэгдэнэ.

Хүрбын леспромхоз болон совхозой түб Тээгдэ һууринай библиотекын дэргэдэ политическэ болон «Юун? Хаана? Хэзээ?» гэһэн клубууд байгуулагдажа, уншагшадай, олониитын дунда мэдээжэ болонхой.

Тиихэтэй хамта Үдын худөөгэй библиотекын дэргэдэ эмхидхэгдэһэн «Газар болон хүнүүд» гэжэ мэргэжэл шэлэн абалгын клубай хүдэлмэри тухай онсолон тэмдэглэхээр. Тэрэнэй хүдэлмэридэ совхозой директор Цыремпил Жигжитович Ширабдоржиев, Буряадай АССР-эй габьяата агроном Николай Николаевич Халматов, партиин XXVII съездын делегат Георгий Мархаевич Бимбаев болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

«Залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай тэмдэгтэ, Ажалай Алдар солын хоёрдохи ба гурбадахи шатын орденто Георгий Бимбаев ахалагша классуудай һурагшадтай саг үргэлжэ уулзаха зуураа, өөрынгөө, мүн совхозойнгоо хонишод, малшадай ажал хэрэгүүд тухай дэлгэрэнгыгээр, нэмэлтэ гоёолтогүйгөөр үнэн зүрхэнһөө хөөрэдэг.

Клубай эдэбхитэй гэшүүдэй тоодо хэдэн жэлэй туршада нютагайнгаа дунда һургуули дүүргээд, түрэл совхоздоо һаалишанаар хүдэлжэ ябаһан залуу коммунистнар Елизавета Санжижапова, Юлия Гончикова, комсомолой гэшүүн Анфиса Мухомедзянова гэгшэд ороно.

Районой библиотекэнүүд түрэл партиингаа XXVII съездын материалнуудые хүн зоной дунда үргэнөөр нэбтэрүүлэн тарааха талаар горитойхон ажал ябуулна. Энэ талаар һонирхолтой выставкэнүүд, уулзалганууд, үдэшэнүүд үнгэргэгдэһэн байна. Баруун-Хасууртайн худөөгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд һууринайнгаа клуб соо съездын делегат, ажахынгаа түрүү хонишон Г. Бимбаевтай уулзаһан, һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэһэн байха юм.

«Знание» бүлгэмэй районой эхин организациин, мүн номдо дуратайшуулай районно бүлгэмэй гэшүүдтэй суглаа хүн зоной оюун ухаан бодолые улам гэрэлтүүлэн баяжуулха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ.

Гадна номой магазинай дэргэдэ «Эврика» гэһэн һонирхолтой клуб байгуулагдаһан түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, яһала магтаалтай һайнаар хүдэлнэ. Гэшүүдэйнь хүсөөр поэдүүд Ц-Д. Хамаев, В. Петонов, В. Липатов, Г. Раднаева, Э. Дугаров, уран зохёолшод К. Балков, Д. Дылгыров болон бусад уран зохёолшодой уулзалганууд үнгэргэгдэһэн байна. Мүнөө ниимэ уулзалгануудай саг үргэлжын заншалта болоһые һайшаамаар.

Худөө ажахын мэргэжэлтэшэдэй семинарнууд, суглаа зүблөөнүүдтэ болохоло, районой түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд номуудай выставкэнүүдые эмхидхэжэ, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг болонхой.

Тээмэндэ районой хонишодой хамтын суглаанай болоходо, «Үйлэдбэриин амжалта ажалай эмхидхэлһээ» гэжэ нэрлэгдэһэн номуудай выставкэ эмхидхэгдэбэ. Тэндэ республикынхай түрүү хонишод тухай, тэдэнэй дүй дүршэл тухай хөөрэһэн номууд олоной анхаралда табигдаа байгаа һэн.

Районой түбэй библиотекын худөө ажахын таһагай хүсөөр һү һаалиин фермэнүүд дээрэ хамтын подряд нэбтэрүүлгэдэ зорюулагдаһан номуудай выставкэнүүд нээгдэһэн, худөө ажахын мэргэжэлтэдэй хабаадалгатай хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн байна.

Ажахынууд болон библиотекэнүүдэй хамтын үүсхэлээр научно-техническэ мэдээсэлэй бюронууд байгуулагдаад, Санномыск, Хасуурта, Улаан-Одон гэһэн һууринуудта ниитэ ойгуулгын хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ хэрэгтэ библиотекарьнууд Л. С. Краснопеева, Л. Тютрина, Г. Б. Жамьянова гэгшэд хубитаяа оруулна. Гэхэтэй хамта, Дээдэ-Тайшын, Тээгдын, Үдын худөөгэй библиотекэнүүдые даагшад Т. Михайлова, В. Жамбалова, С. Юндунова гэгшэд эрдэм-наукын түйлалтануудай һүүлэй һонинуудые олониитын дунда дамжуулхын тараахын хүдэлмэридэ анхаралаа һулаар табина. Бии байгаа арга боломжонуудые гүйсэд һайнаар хэрэглэнэгүй гэжэ тэмдэглэхээр.

Мүнөө эрдэм наукын, совет общественно хүдэлхэлгын эрмэлзэлтэй хүгжэжэ байгаа үедэ библиотекын ажал гансал номуудые таран, ойлгуулахын хүдэлмэрээр дүүргэхэ бэшэ, худөөгэй хүн зоной ажабайдалай ниятэ холбоотойгоор эмхидхэхэ гээшэ гол шухала зорилгонь болоно. Ажахынуудай холын отара, полевой станнуудаар Доодо-Голой библиотекарь М. Р. Намбарова, түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Т. И. Трофимова, Г. Г. Трунова гэгшэд үнгэргэһэн уулзалга, аша туһатай хөөрэлдөөнүүдые шэгнэжэ сэгнэхээр.

Һүүлэй үедэ уншагшадаа һайнаар хангаха зорилготойгоор бригадна ёһо гурим нэбтэрүүлэн ажаллаар болообди. Энэ гуримаар Хориин ажахынууд хоорондын нүүдэлэй хүдэлмэриин механизированна колонны коммунист В. М. Куликовой бригадын бариггашад номуудаар саг үргэлжэ хангагдана. Гансашье номуудые уншагшад саг соонь һэлгэн абана бэшэ, мүн библиотекарьнуудтай эмхидхэһэн олоной дунда ябаһан хүдэлмэритэй аша үрэтэйгоор тэдэнэр танилсана. Тиин сортоо туһатай олон юумэ ойлгохо, мэдэжэ абадагынь лэбтэй.

Библиотекарьнуудай хүдэлмэриин ашаг үрэнь тэдэнэй материально-техническэ баазаһаа гол түлэб дулдыдадаг гээшэ. Мүнөө Тохорюугтын, Санномыскын библиотекэнүүдэй байранууд шэнэлэн заһабарилагдаа. Мүн Доодо-Голой, Дээдэ-Тайшын библиотекэнүүдэй байранууд заһабарилагдажа байна.

Гэхэ зуура, Ашангын сомоной Соведэй харьяата худөө һууринуудай соёлой гуламтанууд, тэрэ тоодо библиотекэнүүдэй байранууд үнинһөө заһабарилагдаагүй. Хуушарһан, муухан модон гэрнүүд соо түбхинһэн библиотекэнүүд үргэн олониитын дунда ямар һайшаалтай хүдэлмэри ябуулха шадалтай байна гээшэб! Тиихэдэ энэ ажаллаад соёлой хүдэлмэрилэгшэд байра байдалай талаар тон муугаар хангагданхай. Тэрээнһээ уламжалан, «Георгиевский» совхозой түб һууринай библиотекэ хөөрэлхэ жэлэз ээрэгүй шахуу байна. Иимэ байдалтай эбсээмэр гү?!

Эдэ болон бусад дутагдалнуудые түргэн усадхахын тула арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой тээрэмнэтэй хэмжээнүүдые абалан абаад, тэрэниигээ али зэргээр бэелүүлэгдэжэ байгааниие хинан шалгажа байха зэргэтэй гэжэ һанагдана.

Мүнөө бидэ түрэл Буряадайгаа республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй табадахи съездые эрхим амжалтатайгаар угтахын түлөө оролдосо гаргэн ажалланабди.

Т. АФАНАСЬЕВА,
Хориин районой түбэй библиотекын директорэй орлогшо.

СЕМИНАР БОЛОБО

Арадай депутадуудай Хориин районно Соведэй гүйсэдком эдэбхитэдэйнгээ һуралсал квартал бүхэндэ үнгэргэдэг юм. Тэдэнэй энэ удаа болоһон һуралсалынь Дээдэ-Хүрбын сомсоведтэ үнгэргэгдэбэ. «КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхахын түлөө арадай депутадуудай Соведүүдэй үүргые саашадань дээшэлүүлхэ, харюусалгыень шангадхаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор, райгүйсэдкомой ябуулжа байһан хэмжээнүүд тухай элидхэлнүүдые суглаарагшад шагнаһан байна. Тиихэдэ Дээдэ-Хүрбын сомсоведэй секретарь Л. Г. Дабаева суглаарагшадые хүдэлмэриингөө дүй дүршэлтэй танилсуулаа. Һунгагшадай захилые дүүргэхэ талаар райгүйсэдкомой хэжэ байһан хүдэлмэри тухай мэдээсэл М. М. Хайдуков хэһэн байна.

Тус семинарта хабаадагшад Дээдэ-Хүрбын сомсоведэй ажал эрхилхэ хүдэлмэритэйнь танилсуулаа. Республикын нютагай Соведүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Дээдэ-Хүрбын сомоной Совет түрүү һуури эзэлһэн байгаа хэ юм.

Суглаарагшад удаань спортын талмай болон залыень һонирхон хараа, нютагай соёлшодой табиһан концертыень хаража, һайшааһан байна. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэй уран һайханай — агитационно программань ехэ һонин байгаа.

Арадай депутадуудай Хориин районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. М. Бузин семинарай хүдэлмэри тухай тобшолол хээ. Хабаадагшад һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэһэн байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй таһагые даагша Г. П. Новолодский семинарта хабаадажа, үгэ хэлээ.

Э. БУДАЕВ,
худөө бэшэгшэ.

Заиграево тосхонһоо сэхэ зүүлжэ зурыһан дардам харгын хажууда Шэнэ-Бууса гэжэ нютаг оршодог юм. Энэ үнэхөөроол, һайхан нэрэтэй нютаг гээшэ! Хэзээ нэгэтэ «ган гэхэ нохойгүй, газар гэшхэхэ малгүй, шабар шабхадаа дарагдаад байһан» энэ талада Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түб һуурин түбхинэжэ эхилһэн байгаа бшуу. Соёлой байшан, һургуули, магазин гэхэ мэтэ «үндыжэ» эхилһэн юм.

Колхозой правлени болон партком колхозойнгоо ажалшадта, тэрэшэлэн залуушуулда зохид эрхэ байдал хангаха гэжэ оролдодог болонхой. 3—4 жэлэй саада тээ Шэнэ-Буусада хүүгэдэй шэнэ саад, залуушуулай һорилго хэхэ спортивна зал ашаглалгада оруулагдаһан байгаа. Тиихэдэ үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ худалдаа наймаанай түб ашаглалгада оруулагдажа, энэ нютагай түхэл шарайе шэмээн гоёогоо һэн.

Юрынь лэ һуурин Шэнэ-Бууса мүнөө сагай буряад нютагай түхэл шарайе элирхэйлэн харуулжа байнал даа.

М. ЛАВРЕНТЬЕВЭЙ фототекст.

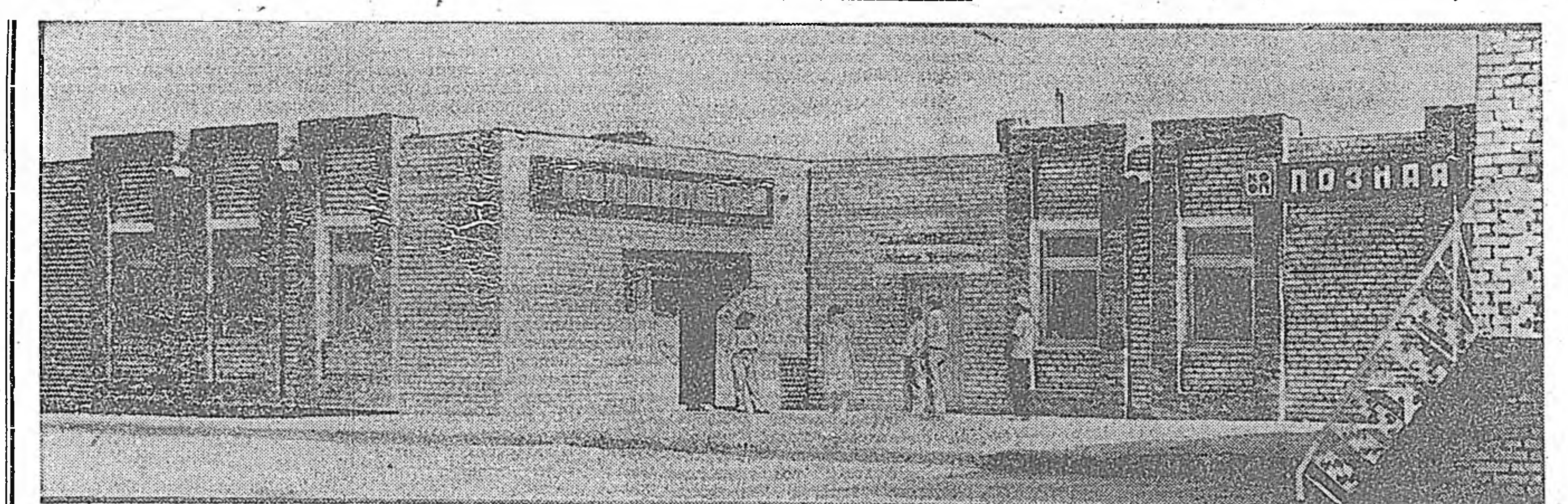

...ҮРЭТЭ АЖАЛАЙ, ЭЛҮҮР ...ХЭ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

...тын байгша оной мартын 30-да гараһан 75-дахи «Архидалгагүй байдалтай нютагууд олошорог ...гаршагтай тусхай хуудаһан хэблэгдэһэн байна. ...болон алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд ...эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлхын, ажабай... үргэлжлүүлхын тула Зэдын районой хүн зоной, ...коллективүүдэй «Ниитэдэ харша үйлэ хэрэг боло... ба алкоголизмые үндэһөөрнь үгы хэе!» гэ... хэжэ эхилһэн тэмсэл, ябуулжа эхилһэн хэ... тэрэ хуудаһан соо толилогдоһон матери... үгөө һэн.

...хойшо зургаан һара шахуу саг үнгэрбэ. Энэ ...райондо ямар хубилалтануудай боложо ...элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэхэ һайн ду... республиканска бүлгэмэй инструктор Д. М. ЦЫРЕ... доро толилнобди.

...ДЭЭРХИНЭЙ ...РШЭЛДЭ— ...ГЭН ХАРГЫ

тай болонхой. Жэшээлхэдэ, Дэрэстэйн, Зэлтэрын, Ёнхорой болон бусад КСК-нуудта «Здоровье» гэжэ лектори хүдэлнэ. Клубууд болон улаан булангуудта элдэб темээр лекцинүүд уншагдана. КПСС-эй райкомой парткомиссиин түрүүлэгшэ З. Н. Назарова, элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэлэй районой һайн дуранай бүлгэмэй харюусалгата секретарь С. И. Шишмарев, районой түбэй больницын врач Н. Д. Дашиева болон бусад архидалгые оголон буруушааһан темээр лекцинүүдые уншадаг эдэбхитэдэй тоодо ябана.

Райондо 11 агитбригада эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй ерэхые нютаг бүхэнэй хүн зон тэсэжэ ядан хүлеэдэг болоо. «Архидалгада — шанга тэмсэл!» — гэжэ программатайгаар республикын конкурсдо Зэлтэрын худөөгэй клубай «Сельчанка» гэжэ агитбригада дэмы илажа гараагүй.

Районой ажалша коллективүүдтэ хамта элүүр энхын 30 булан эмхидхэгдэнхэй, архидалга буруушааһан темээр 196 санбюллетень гаргагдаһан байна.

Аман үгын журналда зэдээрхин горитой анхарал хандуулна. Районой түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй ябаагүй газар гэжэ үгы шахуу. «Элүүр энхэ ажабайдалай түлөө», «Энээн тухай дуугай байжа болохогүй» гэхэ мэтэ темээр хөөрэлдөөнүүдые тэдэнэр үнгэргэнэ, номуудаар ажалшадые хангана. Ёнгорбойн соёлой-спортын комплексдо үнгэргэгдэһэн «Алкоголь — олониитын дайсан» гэһэн тематическа үдэшэ һонирхолтойгоор үнгэрһэн байха юм. Тиихэдэ «Туршаяльши, хүбүүд», «Эжы, баабай, бидэ гурбан — спортивна нэгэ бүлэбди» гэһэн соёлой-спортын хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэлгэ дэлгэрэнгы болоо.

Петропавловкын КСК киносеть болон кинопрокадтаяа хамта «Болгоомжоло, алкоголь» гэһэн кинолектори эмхидхэжэ, хүн зоноо һонирхуулна. Энэ үүсхэлынь Белоозерск, Булаг, Доодо-Тори һууринуудта дэмжэгдэнхэй. Районой бүхы һуурин тосхонуудта киногой эхилхын урда тээ тусхай журналнууд харуулагдана. Байгша оной 7 һарын хугасаа соо архидалга буруушааһан темээр 174 киносеанс харуулагдажа, дүн хамта 11332 хүн хангагдаһан байна.

Һонирходог зүйлөөрнь хүн зониие хамтадхаһан нэгэдэлнүүд хүдэлдэг болонхой. Жэшээлхэдэ, «Залуу гэр бүлэ», «Гэрэй эзэн эхэнэр», «Бүү...хэн» гэхэ мэтэ нэгэдэлнүүд байгуулагданхай. Хэрбээ 1984 ондо Зэдын райондо миил гурбан иимэ нэгэдэл байһан һаа, мүнөө 127 болонхой. Олонхи соёлой байшангуудта амаралтын үдэрэй клубууд хүдэлмэрилнэ.

Айлнуудта болоһон баяр баясхалангай үдэрнүүдтэ уугдаһан архиин хэмжээгээр мүрысөөндэл адлирхуу үйлэ хэрэг болодог байһан һаа, мүнөө тиимэ юумэн болохоёо болёо. Гэр бүлын баяр ёһолол архи, тамхигүйгөөр, һонирхолтойгоор эмхидхэгдэнэ.

Районой ажалша коллективүүдтэ элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэхэ 73 һайн дуранай эхин эмхи байгуулагданхай. Тэндэнь 1798 гэшүүн тоологдоно. Олонхи гэшүүдэй нэрэ зэргэдээ хүрэмөөр хүдэлмэри ябуулдагынь һайшаалтай байна. Эхин эмхиин гэшүүдэй абаһан хэмжээгээр һогтуугаар машина жолоодожо ябаһан Оёорой сельсоведэй түрүүлэгшэ Д. Д. Жамбалов партиһаа, ажалһаа гаргагдаһан байха юм. Иимэнүүд хэмжээнүүдэй хүсөөр олониитын гурим, журам бэхижэнэ, коллектив доторой морально-психологическа байдал һайжарна. Эндэ Оёорой совхозой директор С. М. Филипповэй хэлээшые дабтаха дуран хүрэнэ: «Архидалга болон алкоголизмтай тэмсэлые шангадхаха тухай» тогтоолой гараһаар, ехэл һайн болоо даа. Манай ажахыда үнгэргэгдэһэн хэмжээнүүд ехэ ашаг үрэтэй байгаа. Ажалай журам һайжараа, хэһэн ажалаймнай бүтээсэ дээшэлээ, ажахымнай кампанинууд саг болзор соогоо һайн шанартайгаар хэгдэдэг болоо. Урдань архиншадтаяа тэмсэжэ, хэды ехэ сагаа гээдэг байгаа гээшэбибди, — гэжэ хөөрөө һэн.

Районой ажалша ямаршье коллективэй хүтэлбэрилэгшэтэй уулзабалтнай, Филипповэйл хэлээшые дабтаха байха гэжэ би этигэнэб.

Районой нютаг нугануудта ажаһуугшадай өөһэдынь лэ эдэбхитэй үүсхэлээр бүхы Соведүүдэй харьяата газар дээрэ (30 һуурин) архидалгагүй байдалтай нютагууд соносхогдоһон байна.

Тиигэбэшье районой зарим нэгэ газарта дутуу дундануудынь үшөөл усадхагдаадүй байһаар. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 10 гэшүүдтэ уголовно хэрэг тохогдонхой. «Бурводстройн» ПМК-гай коллектив соо архиншад үшөөл «жаргаһаар», Торийн совхозой хүдэлмэришэд һогтуугаар зэмэтэ ябадал гаргаһаар байна. Эдэ баримтанууд юун тухай хэлэнэб гэхэдэ, архидалгатай тэмсэлэй болодог газарта үрэ дүн хараа байса түйлагдана, үгы газарта, тэмсэлээр һула коллективүүдтэ Указай ёһоор зэмээ амсаһан нюурнууд олон зандаа байһаар.

Зүгөөр архиншадтай тэмсэлэй жолоо бишыхашье һуладуулжа болохогүй бшуу. Зэдээрхин энэниие һайн ойлгонхой. Энэ тэмсэл эбсэшэгүй шэрүүнээр, эсэшэгүй шангаар үнгэргэгдэхэ ёһотойшье, Зэдын райондо үнгэргэгдэнэшье гээшэ. Байгша оной түрүүшын хахад соо Указай ёһоор зэмэдэ орогшодой тоо 2 дахин бага болоо. Хэрбээ 1985 ондо хуулиин наһа гүйсөөдүй 70 хүн архиин түлөө милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаһан байгаа һаа, байгша ондо нэгэшье тиимэ ушар үзэгдөөгүй.

Архидалгатай тэмсэлые үргэн дэлисэтэй болгохо, архи уугшадтай хайра гамгүйгөөр тэмсэхэ, архидалга гээшые манай обществоһоо үндэһөөрнь үгы хэхэ эрхэ нүхэсэл мүнөө хаанашье бии. Архидалгатай тэмсэлээ шангадхаял, нүхэд!

Д. ЦЫРЕНОВ,
элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэхэ һайн дуранай республиканска бүлгэмэй инструктор, манай штатнабэшэ корр.

«ГОЁ! ҮШӨӨ ДАХИН!»

НЬЮ-ЙОРК. Концертын үни дүүрэһэншье һаа, Нью-Йоркын суута «Метрополитен-Оперодо» халуун альга ташалган, үшөөл замхагүй байгаа һэн. «Гоё, үшөө дахин!» гэһэн үгэнүүд таһалдаагүй. Тиигэжэ Нью-Йоркын хатарай искусствада дуратайшуул Советскэ Союзһаа ерэһэн айлшадтаяа — И. А. Моисеевэй хүтэлбэрилдэг СССР-эй арадай хатарай гүрэнэй ансамбльтай хахасаа һэн.

Ноябриин һүүл болотор үргэлжэлхэ алдар суута совет коллективэй гастролиин нэгэдэхи шата энэ Нью-Йоркдо дүүрэбэ гээшэ. Гэхэтэй хамта Америкын ажаһуугшад совет культурын амжалтануудаар айхабтар ехээр һонирхоно гэжэ харуулаа. Тэдэ үни удаанай һэргээгдэнгүй байһан совет американ соёлой талаар холбоонуудай хүгжэлтые үнэн зүрхэнһөө амаршална. Нютагай хархис этэгээдүүдэй энэ һайхан уулзалга эбдэхэ гэжэ хэды оролдоошье һаань, ансамблиин нааданууд хэзээдэшье үргэн ехэ амжалтатайгаар угтагдадаг һэн.

— «Метрополитен-Оперодо» хамта дээрээ 11 наадан харуулагдаа, — гэжэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, «Эл-ай партнерс» компаниин түлөөлэгшэ Элисон Диксон хэлээ бэлэй. Тэрэ США-да үнгэргэгдэжэ байһан И. А. Моисеевэй ансамблиин аяншалга эмхидхэгшэдэй нэгэн юм. — Нааданай гараха бүхэндэ зал соо хүн зон багтажа ядан байгаа. Биледүүд агшан зуура соо худалдагдашадаг һэн. Бидэ энэ хадаа айхабтар ехэ амжалта гэжэ тоолохо байнабди.

Нютагай нилээдгүй шэрүүн шүүмжэлэгшэдшье гастрольдо үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. «Моисеевэй табиһан хатарнууд классика болоод байна гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй» гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ тэмдэглэнэ. — Хатарай үндэр хэмжээн, гүйсэдхэгшэдэй арга шадабари — эдэ бүхы шалтагаанууд ансамблиие хатарай коллективүүдэй дунда тон дээдэ хэмжээндэ гаргана». Мүнөө совет искусствын мастернууд Америкын нэгэ багахан Скенектади хото зорижо гараба. Тэрэ хото Нью-Йоркын штадай хойто талаар һууринжаһан юм. Һүүлээрнь Бостон, Лос-Анджелес, Чикаго, Миннеаполис, Вашингтон болоод ороной бусад хото городуудаар ябаха юм. Эдэ городуудта эдэниие искусствада дуратайшуул үнинэй хүлеэнхэй.

(ТАСС).

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ЛИВАНДАХИ ХҮСЭНҮҮДЭЙ БАЙДАЛ ТУХАЙ

НЬЮ-ЙОРК. Франциин гүйлтаар Ливандахи ООН-ой саг зуурын хүсэнүүдэй байдал тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхын тулада Аюулгүйн Совет зарлагдаһан байна. Эдэ хүсэнүүд айхабтар хүшэр, үнэхөөрөө «тэсэхээр бэшэ» байдалда ороо гээд түрүүлэн үгэ хэлэһэн ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр мэдүүлээ. Гурбан час болоод Соведэй заседаниин эхилхээ байхада эдэ хүсэнүүдэй зэргэдэ ородог франциуз сэрэгэй алба хаагшад ракетээр дахин буудуулһан байна. Алуулһан хүнүүд бии.

1982 ондо Ливанда булимтаран ороходоо эзэмдэһэн газар дээрэһээ сэрэгүүдээ гаргахые Израилиин арсаһанһаа боложо, нэн түрүүн иимэ байдал тохёолдоо гээд Аюулгүйн Соведтэ эльгээһэн тусхай элидхэл дотороо тэрэ заагаа. Тингэжэ Ливандахи ООН-ой саг зуурын хүсэнүүд Аюулгүйн Соведэр даалгагдаһан уялгаяа дүүргэжэ шадахаяа болёо. Энэ мухардуу байдалһаа гаража, 425-дахи резолюциие бэелүүлжэ эхилхын тула дары түргэн хэмжээнүүдые абахые Перес де Куэльяр Аюулгүйн Соведые уряалаа.

Ливанай газар дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдые гаргаха, Ливандахи ООН-ой саг зуурын сэрэгүүдые уласхоорондын хилэдэ асарха шиидхэбэри абтаха ёһотой гээд тусхай элидхэл соо онсологдоно. Уласхоорондын аюулгүй байдал хангаха талаар анхан даалгагдаһан үүргээ эндэл тэдэнэр дүүргэжэ шадаха.

Гүрэнүүдтэ мэдэрэгдэһэн Ливанай урдахи хилэнүүд хүрэтэр саг зуурын хүсэнүүдые асарха шухала гээд ООН-ой дэргэдэхи Франциин саг үргэлжэ түлөөлэгшэ К. де Кемулария зааһан байна. Ливанай правительствын зүбшөөлгүйгөөр энэ районда ямаршье зэбсэгтэ хүсэнүүд үлэхэ ёһогүй гээд тэрэ тэмдэглээ.

Израилиин сэрэгүүдые, Тель-Авивай зээрхэг түримхэйшүүлэй хинадаг хуули буса, «Урда Ливанай арми» гэдэгые ороной урдахи районуудһаа гаргахые Ливанай правительство шанга эрилтэ табидаг гээд мэдээжэ.

Аюулгүйн Совет энэ асуудалые хэлсэһэн зандаа.

СОВЕТ-АМЕРИКАН ХАМТЫН ЗҮЖЭГ

НЬЮ-ЙОРК. Совет-американ труппа «Эб найрамдалай үри» гэһэн хүгжэмтэ зүжэг США-да харуулһан зандаа. Энэ зүжэг ехэ амжалтатайгаар харуулагдана, залаар дүүрэн сугларһан хүнүүд гүйсэдхэгшэдые — 12 американ ба 10 совет эдиршүүлые халуунаар угтан абана.

Зүжэг табиһан городуудай олониитэдэй болон засагаархидтай эдир артистнар уулзалгануудые, үгэ буляалдаануудые үнгэргэнэ. Миннеаполисто (Миннесотын штат) зүжэгтэ хабаадагшад штадай губернатор Руди Перпичтэй, мүн тэрэшэлэн Миннеаполисой болон Сент-Полын мэрнүүдтэй уулзаһан байна. Совет-американ труппын ерэтэр үшөө хахад жэлэй үлөөд байхада, тэрэниие угтахаар штадай хүн зон бэлэдхэл эхилээ һэн гээд Р. Перпич онсолон тэмдэглээ. Хоёр ороной хоорондохи харилсаануудые юрэнхы дээрэнь һайжаруулхын тула иимэ уулзалганууд шухала гээд тэрэ онсо анхаралаа хандуулаа. Үгынгөө түгэсхэлдэ Р. Перпич прокламаци уншаа. Тэрэнэй үндэһөөр Миннесотодо сентябриин 18-һаа «Эб найрамдалай үри» гэһэн недели эхилээ.

Ород хэлэ заадаг һургуулида артистнууд ерэжэ, уулзалга үнгэргөө. Тэндэ хашалгүй хөөрэлдөөн болоо. Юуб гэбэл, сасуутан уулзаа бшуу. Тэдэнэр бултадаа амгалан тайбан дэлхэй дээрэ ажаһууха хүсэлтэй. Уулзалгын һүүлдэ тэдэнэр ород ба американ хатарта һураа.

Зүжэгтэ хабаадагшад нютагай телевиденеэр асуудалнуудта харюусаа гээд ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, труппын совет хубиие даагша Владимир Литвинов мэдээсэһэн байна. Телефоноор тэдэнэртэ табигдаһан элдэб янзын асуудалнууд штадай хүн зоной һонирхолые татаа гээд тэрэ тэмдэглэнэ. Эдэ асуудалнууд ехэнхидээ совет-американ харилсаануудта хабаатай. «Совет арад амгалан тайбан байдалай хуби заяанай түлөө айхабтар ехээр һанаагаа зобоно. Юуб гэбэл, манай ороной түүхэдэ даншье олон дайн байһан. Бидэ дахин дай хүсэнэгүйбди», — гээд совет басаган Белла Витюн хэлэхэдэ, американ хүбүүд, басагад тэрэниие халуунаар дэмжээ.

ХЭДЭХЭН ҮГӨӨР

СОФИ. Болгариин Бургас хотодо социалис оронуудай нефтехимическэ 5-дахи симпозиум боложо үнгэрбэ. Тэрэнэй хүдэлмэридэ 200 гаран эрдэмтэд болон научна хүдэлмэрилэгшэд хабаадажа, һалбариин олон асуудалнуудаар 150 шахуу элидхэл шагнажа, зүбшэн хэлсэбэ. Нефть илган абалгые нарижуулха 2000 он болотор хамтын шэнжэлгэнүүдые үнгэргэхэ талаар харилсаха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаа.

КАИР. Египедэй ниислэлэй хүн зон түргөөр ургана. Энээн тухай ороной түбэй статистическэ управлениин мэдээнүүд гэршэлнэ. Каирай хүн зоной тоо жэл бүри нэгэ миллион хүнөөр олошорно. Энээнэй шалтагаан гэбэл, үхибүүд олоор түрэнэ, ороной гол хотодо тогтуургитай салин хүлһэтэй ажалтай болохые найдажа, худөөгэй хүн зон олоороо, нүүжэ ерэнэ. Каирай эрхэтэдэй тоо 10 миллион хүн болоо, харин ниислэлэй зарим районуудта нэгэ дүрбэлжэн километртэ 165 мянган хүн хүртэдэг.

ДЕЛИ. Газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахин хамгаалхын, дарлалга мүлжэлгые усадхахын, хүгжэлтэ дэбжэлтын зорилгонуудые түйлахын түлөө бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай ябуулдаг тэмсэлдэ Харaредэхи бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай правительствануудай болон гүрэнүүдэй толгойлогшонорой конференци шэнэ шата нээгээ. «Хараредэхи уулзалгын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй зорилгонууд» гэһэн темээр эндэ боложо үнгэрһэн симпозиумдо хабаадагшад энээн тухай мэдүүлһэн байна. Индиин политическэ болон ниитын мэдээжэ ажал ябуулагшад, олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаа.

ЯРУЗЕЛЬСКИЙ АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР МНР ЕРЭБЭ

УЛААН-БААТАР. МНРП-гэй ЦК-гай, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй уряалаар ПОРП-ын ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский түрүүтэй ПНР-эй партийно-гүрэнэй делегаци хани ёһоной албанай хэрэгээр Улаан-Баатар ерээ. МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Содном, бусад тусхай тушаалтад поляк айлшадые Буянт-Ухын аэропорт дээрэ угтаба.

Тэрэл үдэртөө Ж. Батмунх В. Ярузельскитэй уулзаба. Үгээ ойлголсолгын ба үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрһэн хани ёһоной хөөрэлдөөнэй үедэ МНРП-гэй XIX съездын ба ПОРП-ын X съездын шиидхэбэринүүдэй хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай, МНР-эй болон ПНР-эй социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхахын түлөө хоёр ороной коммунистнуудай болон ажалшадай тэмсэл тухай хоёр хүтэлбэрилэгшэд нэгэ нэгэндээ мэдээсээ. МНРП-гэй болон ПОРП-ын, МНР-эй ба ПНР-эй хоорондохи заншалта хани барисаа ба харилсаа холбоое саашадашье хүгжөөхөөр хоёр талаһаа шиидэнхэй байһаниинь тэмдэглэгдээ.

БУУРАЛҺАА ҮГЭ ДУУЛА...

(ЭДИР УНШАГШАДТАА)

«Хүлэг болохо унаганһаа, хүн болохо багаһаа»—иигэжэ аха зоноймнай нэгэтэ бэшэ хэлэхые дуулаһан байгаа ёһотой, эдир залуу нүхэдни. Энэ хадаа буряад арадаймнай дунда үнинһөө хойшо тараһан, олондо мэдээжэ болоһон оньһон үгэ гэшэ ааб даа. Энэ үгын тон зүб, удха ехэтэй, гүнзэгы сэсэн байһанинь зоной бодото байдал дээрэ яһалашье гэршэлэгдэһэн байха.

Жэшээ хэлэхэ болоо һаа, дүүрэн ааб даа. Нютаг-нютаг бүридөө хараад үзыт: айл аймагтаа, ажаллаха байһан газартаа хүндэтэй, суутай болоһон хүнүүд олон байхал — дайнай болон ажалай ветерануд, мүнөө үеын ажалай түрүүшүүл, социалис мүрысөөнэй илагшад...

Тэдэнэй намтарые уудалаад үзэхэдэ, һайн тэхэ, үнинэй мэдээжэ байһан нютагай наһа-жаал зонтойнь хөөрэлдэхэдэ, үнэхөөрөөшье, тэдэнэр багаһаа хойшо олон абьястайхан, юумэндэ шадамар бэрхэ, ухаамай ульгам байжа, саашадаа ажал хүдэлмэрөөрөө, абари зангаараа, али болохо таһалгаар шалгаржа гараһан гэжэ элирдэг.

Тэдэнэр тэрэ хуу баран бэе бэедээ адлихан байгаа бэшэ юм ааб даа. Өөр өөрын байдалтай, өөр өөрын зантай, өөр өөрын шадабаритай һааб даа. Булта дааганса «табан» дээрэ һураашьегүй байжа болохо. Заримдаа тоомоо табяашье абаһан байжа магадгүй... Үхибүүд гээшэ үхибүүд ха юм даа.

Зүгөөр тэдэ юугээрээ адли байгааб гэхэдэ, залхуу бэшэ, аймхай һула бэшэ, муу һанаатай бэшэ байгаал даа.

Би мүнөө үндэр наһатай зоной нэгэн болоод байна гэшэ аабзаб даа. Нилээн ута харгы зам дабаһан, нилээд олон юумэ үзэһэн, хараһан. Хэды хүшэр хүндэ байдалнуудтай тохёолдооошье һаа, ами наһан, ажабайдални муу бэшээр үнгэрһэн байна ха гэжэ һанагдагша.

Наһанайнгаа дабаһан орой дээрэһээ гэдэргээ хараад үзэхэдэ, юун хадаа ажабайдалаймни гол үндэһэн, түшэг түлгүүринь болооб гэбэл, АЖАЛ гэжэ һанагдана хэрэгтэй.

Мүнөө һанахадам, бага наһанайм байдал балай хүнгэн байһан бэшэ һэн. Удаан хүндөөр үбшэлжэ, эсэгэмни наһа барагаа. Эхэтэеэ — бэһэл тиимэ һайн бэетэй бэшэ һэн даа—хоюулханаа дэлхэй дээрэ үлэһэн байгаабди.

Эжымни колхозойнгоо хүдэлмэридэ ябаһаараал ябадаг һааб даа. Тиихэдэ гэрэй хэрэгүүд — малаа эдеэлүүлгэ, үналлаган, дал дамжууень сэбэрлэлгэн, түлеэ бэлдэлгэн, үһа асаралган, шорой шохой хамахаһаа эхилээд, сай шанахаа хүрэтэрөө—хуу жаахан минии үүргэнүүд байгаа. Колхоздоо малшан байһан эжынгээ хүдэлмэридэшье шадал соохоноо туһалаа болохош.

Ухаа орохоһоо хойшо шадаха зэргэдээ хододоо юумэ хэжэ байһаар бээс һэнадагби. Юуш хэнгүй, миин гараа һанжуулаад һууһан сагаа, хэхэ юумэеэ оложо ядажа байһан сагаа, ондоогоор хэлэбэл, сагаа хэхэ газараа оложо ядаһан ушараа орой һанагшагүйб. Тиимэ үе огто байгаашьегүй хаш даа.

Үхибүүн хадаа үхибүүн, баһа нүхэдөөрөө наадаа юм аабзаш даа. Тиигэбэшье наада зугаада балай ехэ саг гараагүй гэжэ бодогшоб. Үхибүүдэй үшөө наадаһаар, шууялдаһаар байхада, хэдыш өөрөө гүйлдэхэ, сэнгэхэ дуратай байбашье, гэртээ ошохоо, эжынгээ ажалһаа ерэтэр хэхэ юумэеэ хуу дүүргээд байхаяа ехэнхидээ алдагшагүй һэн хаб.

Тииһээр һургуулида һураха саг ерэбэ. Нютагтамнай тэрэ үедэ һургуули байгаагүй, хорёод модоной газарта ошожо һураха баатай бологдоо. Айлда байрлахаш. Урсгуудайнгаа һүүлээр баһал хэхэ юумэ барагдашагүй һэн. Байлгаһан айлайнгаа гэрэй ажалда заатагүй туһалха хэрэгтэй. Үшөө ном уншаха ехэл дуратай бэлэйб. Тэрэ үедэ буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн номуудые бултыень шахуу оложо уншагша һэм.

Үшөө һургуулида ороодүй байхадаа, яһала һайнаар уншадаг болоһон байгааб (буряадаараа юм ааб даа). Тэрэ үедэ үзэг ном мэдэхэгүй ябадалые усадхаха гэһэн ехэ ябуулга болодог бэлэй. Ликбез гэжэ нэрэтэй һэн. Үзэг мэдэхэгүй ехэшүүлдэ гэр гэртэнь ябажа гү, али нэгэ тээ суглуулжа, һургуулитай эдэбхитэд ном заадаг байгаа. Миниишье эжыдэ зааха. Ном заахыень хараһаар, шагнаһаар байтараа, би эжыһээ холо түрүүн тордиһогүйгөөр уншадаг болошоһон байгааб. Үхибүүн һонор ха юм даа.

Тииһээр байтараа, барагаар уншадаг «соломни» нютаг соогуур тараа эхилээ һэн. Шэнэ ном оломсооро, өөрөө гү, али эжыдээ уншаадаа байжа хүрөө айлнуудтаа уншажа үгэдэг болооб. Иланхаяа үбэлэй үдэшын утада хүнүүд ном, газетэ уншуулха дуратай, һамаһе ходо урида болоо һэн. Хоца Намсараевай «Цыремпил», Ц. Доной «Хиртэһэн һара», «Брынзын сенха» гэһэн повестнүүдые, «Үбгэн Жэбжээнэй мэргэн», «Харалтуур хаан» гэһэн ульгэрнүүдые зон ехэ һонирхожо шагнаһа һэн даа.

Һургуулида һураха байхадаа, амаралта бүридэ шахуу хүбүүд гэртээ харидаг бэлэйбди. Суббото хэшээлэйнгээ һүүлээр гараад, хорёод модоной газар гүйдэлөөрөө тооной дабагаа һэмдин. Гэртээ ерэеэ, эжыдээ түлеэнь бэлдээшээжэ, үшөө юу хэхэ хэрэгтэйшэб. Үглөөдэрынь, воскресенидэ, хүнһэхэнөө — хабдааша хилээмэтэй, түйсэтэй зөөхэй юу хэһэн нюргандаа үргэлхэдөө, һөөрөө һургуули руугаа хорёод модоо гэшхэлхэбди. Тиигэжэ байгаад һурагдагша бэлэй даа.

Зундаа колхоздоо хүдэлдэг һаабди дэ. Сэхэень хэлэхэдэ, зунайнгаа амаралтын түрүүшын үдэрһөө һүүлшын үдэр болотор юумэ хэгшэ һэн хабди. Би ялгаашье бурянай хаа, морин тармуураа хүдэлөөд, арбан гурбатайһаа морин косилкада һуудаг бэлэйб. Хажуугаарнь үшөө бригадынгаа дабаавар элдэб хүдэлмэри хэжэл. Морин тармуураар байхадаа, эртэ үглөөгүүр, шүүдэрэй хатаадүйдэ, тараараа үбһэ сабшахаш...

Нэгэтэ зун тээрмэдэ ошобоб. Манай нютагһаа гуша гаран модоной нэгэ шэбэр газарта тэрэ үнэн тээрмэ байгаа һэн. Дүүрэн тэрэ ороохотой, колхозой нэгэ барар мерин хүлэнхэй ябаа бэлэйб. Тээрмэ дээрэ хонон байжа, ороохо татаад, үглөөдэрынь доошоо голдо орожо, ганил алдаа бүүн гэнэйжэн, дайн эхилээ, Германи манда добтолбо гэһэн ехэ шуяан, хүл хөөрсэгэнөөн боложо байгаа. Тэрэмнай 1941 оной июнийн 22-ой үдэр байгаа. Эсэгэ оронойхоо хамгаалгын Агуухэ дайн эхилээ.

Дайнай эхилэмсээр, нютагаймнай эрэшүүл һубари һубаринаар, орон нютагаа эрэлхэг фашис дайсанһаа абарха гэжэ дайнда мордоо һэн. Арбан долоотой-наймаатай хүбүүдһээ эхилээд табяадтай үбгэд хүрэтэрөө—сэрэгэй албанда ябаа. Һайн моридынайшье, колхозой гансахан полуторка машинашье сэрэгтэ абтаа. Хатуухан саг бэлэй даа.

Эхэнэрнүүд, үндэр наһатай үбгэд, үхибүүд нютагтаа үлэжэ, колхозойнгоо бүхы хүндэ ажалые ээм дээрээ даажа абаа һэн. Аюулта дайнда ябажа байһан нютагаархиндаа, илалтын түлөө ами наһаа хайрлангүй тэмсэжэ байһан хүбүүдтэе, хани нүхэдтөө, аханартаа, эсэгэнэртээ горитойхон туһаламжа хэхэ гэжэ нютаг голдоо байһан хүнүүд, Совет оронoймнай ара талын бүхы арадуудтал, унаһан малгайгаа абангүйгөөр хүдэлэгшэ бэлэй даа.

Бидэнэр — арбан дүрбэтэй-табатай-зургаатай үхибүүд тэрэ сагта үхибүүд бэшэ, хүбүүд, миин хүбүүд бэшэ — эрэшүүл гэжэ тоотой болоо һэмди. Нютагаархимнай маанадаа «мүнөө һанаха һарбайха зомнай гээшэт» гэжэ хүхиргэгшэ бэлэй. Үнэхөөрөөшье, тиимэшэнүү болоо һэн.

Би долоон класс дүүргээд байһан хүн, саашаа һурахаяа болижо, ото колхоздоо хүдэлжэ эхилээ һэм. Олонхи һурагшад баһа тиигээ. Тэрэ шанга сагта хээгүй юумэмнай үгы ёһотой. Газар хахалжа, гар хүлэйнгөө холотор, анзаһанай хойно ябагдаһаншье байха. Эрын шадал хүсэндэ үшөөл хүрөөдүйхэн гарайнгаа һалганатар һури хаягдаа. Ороохотой мэшээгүүдые мүрэхэн дээгүүрээ шэдээд, гүрэндөө тушааха гэжэ Заготзерногой гэшхүүр өөдэ хүлэйнгөө шэшэртэр абирагдаһаншье байха. Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэндэ хасарайнгаа хүлдэтэр, хамтын малда үбһэ, һолоомо шэрэгдээ. Тиихэдэ баһа малай байра шада яда һэльбэлсэжэ заһалсахаш, посхоод барилсахаш, модо бэлэдхэлдэш ябаха ушар болоо. Тэрэ үеын хүдөө нютагай ажал хэрэгүүд барагдаа һэн гү даа?

Тииһээр байтараа, үшөө колхозой тоо бүридхэгшэ (бухгалтер) нэрэтэй ябаад үзөөб. Энэ хүдэлмэридэ түрүүн байһан хүнииемнай сэрэгтэ татахадань, бэшэхэ, тоопохо багтаа барагшаг байһандам юм гү — түрүүлэгшэмнай шоото гартам барюулаад, конторо соо столой саана һуулгажархёо бэлэй. Теэд минии юм гү, али колхозой гү — талаан боложо, хамтын тоо бүридхэлэй юумые хуу бусайдуулаадүй байһан дээрэмни военкомадһаа дуудалга ерэжэ, армида мордоо бэлэйб.

Арбан долоотой байгааб тиихэдэ. Тиигээд лэ сэрэгэй алба хэжэ, хилээ сахилсааб, фашис Германиин дахуул болоһон милитарис Япониин эзэрхэг түримхэй сэрэгые даралганда хабаадааб. Сэрэгэй албан юһэн жэлдэ үргэлжэлөө. Өөрөө үхибүүдтэй болошоһон хойноо дахин һургуулида һураһан, уран зохёолой нилээд олохон номуудые бэшэһэн, республикынгаа партийна болон совет эмхи зургаанuудта ажаллаһан байгдана. Гансахан соёлой министрээр арбан зургаан жэлэй туршада хүдэлэгдөө. Агууехэ дайнай үедэ армида ошожо ябаһан арбан долоотой колхозниигой урда эдэ бүгэдэ хүлеэжэ байһан бэйдаг.

Наһан соомни юу хээнэй туйлагдаһан байбал, тэрэ хадаа балшар багаһаа хойшо ажалша, һайхан сэдьхэлтэй, даруу зантай зоной дунда ургажа, хүн болоһон, тэдэнэй үгэһэн үнэтэ баян жэшээ һургаалые бэедээ шэнгээжэ шадаһан дээрэһээ, баһа тиихэдэ — тэрэ ехэ шухала — үшөө үхибүүд ябахаһаа ямаршье хүдэлмэриһөө тунхаряагүй, залхууржа зайжа, гансал хара бэеэ һамааруулжа ябаагүй дээрэһээ гол түлэб болоо ха гэжэ мүнөө тобшолон бодогшоб.

Эдэ бүгэдэ минии саашанхи байдалда — балай хүнгэн бэшэ байдалда—тон ехэ туһаламжа боложо үгөө гэжэ һанагдадаг. Тэрэгүй һаа, хоёр янзын багахан бэшэ хэрэгые наһан соогоо нэгэн доро даагаад ябажа бирагдехагүй һэн ха.

Дүшөөд жэлэй туршада элдэб хүдэлмэридэ ябахадаа, албанайнгаа хэрэгүүдые ёһо гурим соонь дүүргэхынгөө хажуугаар зохёолшон байһанаа, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн байһан уялгаяа нэгэтэш мартаагүйб. Хододоо бэшэжэл, бэшэжэл байгааб гэхэдэ болохо. Шүлэг болон поэмэнүүдые, статья болон очеркнуудые — гушаад номуудни хэблэгдэн гаранхай, буряад хэлэнһээ гадна, ород, казах, узбек, монгол хэлэнүүд дээрэ барлагданхай. Үдэшэндөө бэшээб, һуниндөөшье, амаралтын үдэр, амаралтынгаашье үедэ зохёохы ажалаа таһалдуулдаггүй һэм. Хоёр халаанаар хүдэлдэг хүн байнаш гэжэ нүхэдни хэлэгшэ бэлэй.

Зүгөөр хүнһөө үлүү ехэ, үлүү һайн юумэ хэжэрхёо бэшэб гэжэ мэдэнэб. Теэд хэһэн хэрэгтээ үнэн зүрхэнһөө хандажа, шадахыса һайнаар бүтээхэ гэжэ оролдожо, бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл дүршэлөө оруулжа ябааб гэжэ һанагшалби даа. Үшөө тиихэдэ багаһаам хойшо минии бэедэ, ухаан бодолдо, сэдьхэл зүрхэндэ аха заха зоной тариһан һайн шанарта үрэһэн мүнөөш болотороо ургасаа үгэнэ бэшэ гү гэжэ дахин-дахин һанаандам ороодхигшо.

Манай Совет орондо хүнэй үнэн шударгы ажал хэрэг, сэбэр сэхэ ажабайдал олоной дунда заабол харагдадаг, мэдэгдэдэг. Эхэ оромнай гүрэн түрэмнай тэрэниие тэмдэглэжэ, үндэрөөр сэгнэдэг гээшэ. Нютаг бүридэ орден, медальнуудые зүүһэн элдэб ехэ һайшаал шагналда хүртэһэн хүнүүд олон ха юм даа.

Өөр тухайгааш хэлэхэ болобол, Октябриин Революциин, Эсэгэ ороноо хамгаалгын II шатын, Ажалай Улаан Тугай, Арадуудай Хани Барисаанай болон «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар, дайшалхы ба ажалай арбан гурбан медаляар шагнагдаһан байнаб. Буряадай АССР-эй арадай поэдэй, Россин Федерациин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшын хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэһэнби. Үшөө удхатай хоёр тэмдэг зүүгшэб: «СССР-эй хилын харуулай эрхим сэрэгшэ», «СССР-эй соёлой эрхим хүдэлмэрилэгшэ».

Би энэ мүнөө өөрынгөө эдир наһанай байдал, мүн һүүлэй үеын хэдэн зүйл туршаа халта хөөрэхэдөө, өөрыгөө һайрхан татаха зорилго урдаа табяагүйб. Ганса минии байдал тиимэ байна бэшэ, харин минии үетэнэй байдал ехэнхидээ иимэшэнүү гү, али бүришье һонин, һайхан байха.

«Бууралһаа үгэ дуула, бусалһанһаа ама хүрэ» гэһэн буряад сэсэн үгэ бии бшуу даа. Манай ажабайдал ургажа ябаһан үетэндэ бишыханааршье һаа, жэшээ, һургаал боложо үгэһэй гэһэн гансал хүсэлһөө энэ бэшэгни урдажа гараа юм гэжэ мэдүүлхэ байнаб.

Мүнөө үеын үхибүүд тухай хэлэхэ болоо һаа, һайн һайхан жэшээнүүд баһа нилээд олон. Ута амаралтынгаа үедэ, амаралтын үдэрнүүдтэшье хүдөөгэй үхибүүд колхоздоо, совхозуудтаа ехэхэн ажал хэнэ, эхэ эсэгэнэртээ, гэр бүлынхидтөө туһа хүргэнэ. Һүүлэй сагта олон районуудта ажалай болон амаралтын лагерьнууд хүдэлнэ. Тэдэ ехэл зохид, гүнзэгы удха шанартай, үхибүүдтэшье, ажахынуудташье алиш талаараа туһатай юумэ байна.

Би энэ зун бүлэг нүхэдтэеэ Хэжэнгын районоор ябаад ерээ һэм. Тэндэ олон үхибүүдтэй, залуушуултай уулзаабди. Тэдэ уулзалганууд ехэл һайн һанаа, баярлама дурасхаал доо соом үлөөгөө. Хаагууршье ябахадамнай, — Могсохондо гү, Тураасгайда гү, Хурьгадай булагта гү, Худан голдо гү, Хөөрхэдэ гү, Ушхайтада гү — хаанашье фермэ, отара дээгүүр, тэжээл бэлэдхэлэй бригаданууд болон хамтын огород дээгүүр һургуулиин үхибүүд ажаллажа байгаа һэн. Совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, багшанартай хөөрэлдэхэдэмнай, үхибүүдэй оролдосотой һайн ажалые, габшагай бэрхые магтаа һэн. Ушхайтын, Могсохоной, Загаһатын совхозуудта һүнэй фермын һаалишад амаралтада гаража, курорт ошонхой, тиихэдэнь зунай амаралтада гараһан үхибүүд үнеэдыень бэедээ тушаажа абаад, һаалишадай бригада болонхой, ажалллажа байбад. Яһала барагаар тэдэ хүдэлһэн, һү һаалган бишыханшье доошоо ороогүй байгаа бэлэй. Иимэ дүршэл Хэжэнгын райондо үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Тэрэ лагерьнуудта эдиршүүл гансахан ажалаа хараад байдаг бэшэ, хажуугаарнь амарха, сэнгэхэ, хүгжэхэ арга боломжотой. Сүлөөтэй сагтаа спортоор һорёо наадануудые үнгэргэдэг, бэе махабадаа шамбай шанга болгодог, шэнэ һонин номуудые уншадаг, хатар дуунда һурадаг байгаа һэн. Хурьгадай булагта, Могсохондо, Тураасгайда ябахадамнай, үхибүүд ооһэдынгөө зохёоһон шүлэгүүдые уншаа, сээжэлдэһэн шэнэ дуунуудаа дуулажа үгөө һэн.

Энэ ехэл болохотой үүсхэл, аргагүй һайн хэрэг гээшэл даа. Иигэжэ мүнөөнһөө хамтын ажалда хамсыгаа шуугаад ороһон үхибүүд, пионернүүд, комсомолшууд хожомоо сохом муу зон болохогүй. Ямаршье хүдэлмэридэ ядалсахагүй байдалай хүшэр хүндэһөө сухарихагүй, коммунис ёһоной бата, хүнүүд тэдэнэй дундаһаа гарахал байха. Эгээл дээдын сэгнэлтэдэ — хүн зоной хүндэдэ тэдэ хүртэхэл байха, нэрэ солоёо нилээн дээгүүр үргэхэл байха гэжэ найдагдана, этигэгдэнэ. Бүхы наһанай баяр, жаргал, омогорхол гээшэ тэрэл ха юм даа!

Хүн болохо гээшэмнай гансал энэ минии хэлээшэһээ бэшэ, харин олохон юумэһээ дулдыдадаг. Ёһото хүн гээшэ ажалша бэрхэһээ гадна уужам һайхан сэдьхэлтэй, даруу һайн зантай, үнэншэ сэхэ, томоотой, журамтай, өөрын бодолтой байха зэргэтэй. Үшөө тиихэдэ залуу байһан дээрээ юумэ ехээр мэдэжэ абаха, эрдэм номдошье, ажалдашье һайса һуража абаха, һайн мэргэжэлтэй болохо хэрэгтэй. Хамаг мууһаа — архи тамхинһаа, худал хоб үгэһөө холуур ябаашань ехэл һайн. Хамаг муу юумэнтэй үсэд шангаар тэмсэхэ зоригтой байха гээшэ мүнөө баһа тон шухала. Багаһаа хойшо эдэ бүгэдые бэедээ тогтоожо, наһанайнгаа, ажабайдалайнгаа эгээн шухала баялиг болгобол, ехэ үзэгөөр эхилһэн Хүн гэһэн нэрэдээ хүрэхэлтэ даа, эдир залуу нүхэднай!

Д. ЖАЛСАРАЕВ,
Буряадай АССР-эй арадай поэт.

«А Р Е Й» АНСАМБЛЬ АЙЛШАЛНА

Бэшүүрэй райондо Шэтын филармониин «Арей» ансамбль наадаяа дэлгэбэ. Хоёр жэлэй саана тус ансамбль «Высокое напряжение» гэжэ ондоо нэрэтэйгээр районой харагшадтай танилсаһан юм. Үнгэрһэн саг соо репертуарынь тад ондоо болоо: урдань гитарануудай дэмжэлгэ доро дуунуудые гүйсэдхэн, дуу, хүгжэмэй ансамбль нэрэтэй һаа, мүнөө циркын номернуудтай, шог зугаа баянтай, багашаг зүжэгүүдтэй һонин ансамбль мүндэлһэноо харуулаа. Ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ Г. А. Ванхадло иигэжэ хөөрэнэ: «Бидэнэр Владивосток, Мурманск, Дунда Азиин республикануудаар наадаяа харуулаад, хүршэ Буряад орондо жара гаран концерт табибабди. Харагшад маанадые халуунаар угтана. Коллектив соомнай Москва городой фокуснигуудай клубай гэшүүн Юрий Карнаухов дүршэлөө харуулжа, хүнүүдэй бодолые холын зайһаа уншан, ехэ гайхуулна, энеэдэз зугаа дэлгэнэ. Бэшэшье артистнарнай баһал ехэ дүй дүршэлтэй боложо ябана».

«Арей» ансамбль Бэшүүр тосхондо үдэрынь үхибүүдтэ наада харуулжа, үдэшэниинь ехэшүүлэй анхаралда совет, итальян арадуудай дуунуудые, фокус ба хатарнуудые дурадхаба. Үхибүүдтэ харуулһан концерт «Хүхэюун светофор», «Түмэр кукла», «Клоунай зугаанууд» гэхэ мэтэ номернуудаар баян байжа, багашуулда ёһотой һайндэр бэлэглэгдээ.

Ансамблиин дуушад В. Брагин, С. Баскин, В. Туркуман гоё һайхан дуунуудые гитара, саксофоной дэмжэлгэ доро гүйсэдхэбэ. Артистнар Узкий Луг нютагта түлөөһэгүй концерт харуулаа.

Н. МИТЫПОВА.
Бэшүүрэй район.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ЗАХААМИНҺАА МЭДЭЭСЭНЭ:

СОЁЛОЙ ТҮБЭЙ ДААБАРИНУУД

Зэдын комбинадай соёлой байшангай бааза дээрэ залуушуулай соёлой түб байгуулха гэһэн асуудалтай партиин райкомой ба районой соёлой таһагай нэгэдэмэл зүблөөн үнгэрбэ. ВЛКСМ-эй райкомой секретарь В. Перелыгин иигэжэ хөөрэнэ: «Залуушуулай соёлой түбэй гол даабаринь — хүбүүд, басагадай сүлөөтэй сагаа гоё һайнаар, һонирхолтойгоор үнгэргэхэ, литература ба искусствын нюусануудтай дүтөөр танилсаха, бии байгаа соёлойнгоо гуламтануудые аша туһатайгаар хэрэглэхэ асуудал улам гүнзэгырүүлхэ болонобди. Районой комсомолой комитет ба соёлой-спортивна комплекс хамтаран, энэ түбөө ударидаха юм. Мүнөө «Кристалл» ресторанда архигүй һайндэрнүүдые үнгэргэдэг һайн заншал тогтонхой. Энэ заншалые улам нэбтэрүүлжэ, Хамниин, Дүтэлүүрэй, Санагын ба бэшэшье совхозуудта залуушуулай сүлөө сагые эмхи гуримтайгаар үнгэргэжэ байхаар хэмжээ ябуулга хараалагдана. Районой түбтэ залуушуулай кафе баригдажа эхилээ. Мүнөө эндэ хүбүүд, басагад субботник-воскресенигүүдые үнгэргэжэ, барилгые түргэдхэлсэнэ.

НОМУУДАЙ ВЫСТАВКЭ

Районой түбэй библиотекын үүсхэлээр үйлэдбэриин техническэ литературын һара Закаменск хотодо соносхогдобо. Библиотекарьнууд Н. С. Максимова, Х. Д. Гармаева, Р. Р. Цыбенова үйлэдбэриин-техническэ номуудай таһагые даагша М. И. Абидуева мяханай комбинадта, заһабарилгын предприятида, ой модоной үйлэдбэриин цехтэ ба бэшэшье ажахынуудаар техническэ номуудай шэнжэлэл ба выставкэнүүдые эмхидхэнэ. Ой модоной хүдэлмэришэдэй һайндэр Цахир нютагта үйлэдбэриин-техническэ литературын выставкэ нээгдэхэ, үдэшэндөө районой соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэд концерт наада дэлгэхэ юм.

А. АБИДУЕВ.

Номой тал

ХҮГЖЭМ[ЭЙ] БАГШАН[АРТА] ЗОРЮУЛАГ[ДАНА]

М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научно-методическа универсальна библиотекэдэ хүгжэмэй болон искусствын һургуулинуудай багшанарай зүблөөн эмхидхэгдээ һэн. Энэ зүблөөнэй хүдэлмэритэй дашарамдуулан, олон тоото выставкэнүүд, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн байна. Литература болон искусствын таһаг соо эмхидхэгдэһэн выставкэнүүд олоной анхаралда табигданхай зандаа. «Гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлгэ — мүнөө үеын эрилтын хэмжээндэ (КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө)» гэжэ нэрлэгдэһэн номуудай выставкэ эндэ ерэгшэдэй һонирхол үүсхэнэ. Ухаан бодолой талаар ябуулха хүдэлмэриие гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ ажал ябуулгатай суг үнгэргэхэ шухала гэжэ эдэ номууд соо элирхэйлэгдэнэ. Тиихэдэ «Хүгжэм ба үхибүүд», «Театр ба үхибүүд», «Уран зурагай искусство ба үхибүүд» гэһэн асуудалнуудые тайлбарилһан номууд эндэ олоор табигданхай. 1981 ондо барлагдан гараһан «Искусство болон һургуули», 1983 ондо хэблэгдэһэн «Һурагшадые гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ системэ», 1984 ондо барлагдаһан «Искусство ба коммунис хүмүүжүүлгэ» гэһэн номууд багшанарта ехэ туһа хүргэхэ байха. Эдэ номуудһаа гадна Н. Аринингай «Гоё һайханай хэщээлнүүд», Г. Шевченкын «Гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлгэ һургуулида» гэһэн номууд энэ выставкые шэмэглэнэ. Мэдээжэ поэт Александр Блогто зорюулагдаһан суглуулбари литературын болон театрай кружогуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ тон туһатай. Юуб гэхэдэ, поэдэй эгээл һайн зохёолнууд энэ ном соо оруулагданхай. «Блогой үдэшэ һургуулида» гэжэ энэ ном нэрлэгдэнхэй.

Элдэб олон гоё зурагаар шэмэглэгдэһэн альбомууд искусствын һургуулинуудай багшанарта зорюулагдаа. «Гоё һайханай булагууд», «Һургуули, багша, искусство» гэһэн альбомууд харагшадай үзэмжэдэ табигданхай.

«Хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулинуудай багшада туһаламжа» гэжэ нэрлэгдэһэн хоёрдохи выставкэдэ һуралсалай пособинууд, ноотын номууд, методическа заабаринууд бии. Олон ниитэ гаршаг доро, тодорхойлбол, «Багшын искусство», «Теориин зүйлнүүдые зааха методико», «Фортепьяно», «Баян», «Скрипкэ», «Һургуулида хүгжэм» гэһэн бүлэгүүдээр номууд сорсологдонхой. «Хүгжэмэй педагогикын асуудалнууд» гэһэн суглуулбариин 5-дахи, 6-дахи номернууд библиотекэдэ ерэнхэй, хүгжэмшэдые һонирхуулна. Олон жэлдэ ажаллажа байһан багшанарта зорюулагдаһан Г. Бругегэй «Хүгжэмэй һургуулиин багшанарай ажалай эмхидхэлэй дүй дүршэл тухай» (1980 ондо Пермиин

номой ... гэһэн но... байхань ... нуудтэ хэ... левская... шын ... нэй «Фор... рэ хүдэлэ... номуудтай ... рэ танил... хэдэ дун... хүгжэмэй ... гон, олон ... дана. Жэш... мүүжүүлгэ ... раксинагай ... жүүлгын ... гэһэн ... һонирхуул... 109 ном... заабарину... тэ табиг... XXVII съез... үхибүүдые ... ханда дура... хэ хүдэлмэ... руулха, ... туһа хүргэ... тойбди. Ре... дой V съез... муудай оло... нүүд эмхид... лагданхай. ... тэ опоороо ... публикын ... танилсахые...

Н. ...
М. Горькиин ... публиканска... ческа универ... текын ахама...

Спорт

БАРИЛГАШАДАЙ СПАР[ТАКИАДА]

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ барилгашад хоёр үдэрэй туршада зунай нэгэдэхи спартакиада үнгэргэбэ. Мүрысөөндэ техникум, проектнэ институтдай, заводууд болон барилгын бусад эмхинүүдэй суглуулагдамал командануудай 400-һаа дээшэ спортсмен хабаадалсаба.

Мүрысөөнэй программада хүнгэн атлетикэ, аргамжа таталга, волейбол, шатарай наадан оруулагдаһан байгаа. Түрүүшын бүлэгтэ оруулагдаһан командануудай сооһоо гэр барилгын комбинадай түлөөлэгшэд эрхим амжалта туйлаа. Эдэнэр хүнгэн атлетикэһээ бэшэ зүйлнүүдээрнь олон очкотой болоһон байжа, командаараа түрүү һуури эзэлжэ, спартакиадын дамжуулгын кубогта хүртэбэ. Удаадахи һууринуудые шэлэй заводой, индустриальна техникумэй командануудай эзэлээ.

Хоёрдохи бүлэгтэ мүрысэгшэд сооһоо нүүдэл-оньһожоруулагдамал 28-дахи колонныһ команда шалгаржа гараа. Проектнэ институдай болон Татауровай барилгын материалнуудай заводой коман-данууд хө... һууринуудые...

Барилгаша... такиадын ... дүүргэбэшье, ... үбэлэй зүйлнү... рысөөнүүдтэ ... Энэ мүрысөө... да үнгэргэгдэ...

Зунай ... үнгэргэхэ ... барилгашадай ... шэдэй проф... «Труд» ... совет эмхид... ри ябуулалса... хэ хэрэгтэй.

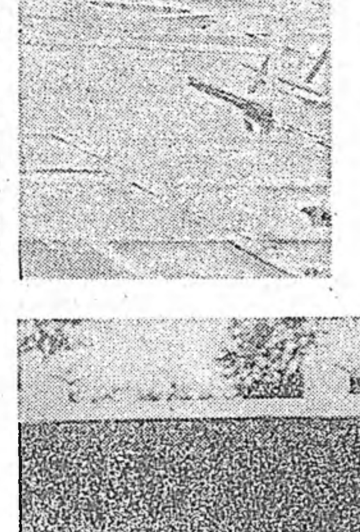

Хүнгэн атлетикэ

О Л О Н О ... ХАБААДАЛГАТАЙ

Хүнгэн атлетикээр республикын кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болобо. Спортын зургаан бүлгэмэй болон клубай 200 гаран хүнгэн атледууд мүрысөөндэ хабаадажа, хэды шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байгаа.

«Спортын хатанай» түлөөлэгшэдэй дунда үнгэргэгдэһэн энэ ехэ мүрысөөн манай республикын суглуулагдамал командын бүридэлдэ һаянай оруулагдаһан залуу атледууд һайн һорилго, бэлэдхэлтэй байһанаа харуулба. Тиигэжэ тэдэнэр олохон зүйлнүүдээр аха үеын атледүүдые ахижа гараһан байха юм.

Тусхайлбал, Улаан-Үдын 18-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша, спортын мастерта кандидат Света Акулова 200 метрэй урилдаанда 26 секундэ саг харуулжа, илаба.

Мүн лэ «Трудовые резер-

вын бүлгэмэй ... Кулешкин ... ла шалгараа ... 800 метрэй ... хүргэн габа... Буряадай бэ... тын студент... стерта канд... фонов 205 се... рые хахаржа, ... богта хүртэ... атледүүдэй ... нуудтэ хаба... ликынгаа р... тиметртэ хү... шадабаряа. ... бэл, тэрэ ту... дээшэлүүлжэ... тиметр үнд... СССР-эй с... норматив д... жэ мэргэж... Спортсмен ... бидаг энэ ... хын тула ү... тэйгээр һор... хэ ёһотойбд... Чебунин хө...

Бусад зүй... лигтэй бэрх... тын мастери... Ю. Федоро... болон бусад... Тусхайлбал, ... метрэй ури... мастер Ната... тэнсэхэ хүн...

Александр... дуур зайну... Федоров хо... химлэбэ. «Бу... мэй түлөөл... ров 1500 м... гарһан байн...

Мүрысөөн... солходо, «Т... бүлгэмэй с... манда илал... публикын ку...

Б...

ЗУРАГУУД... мастер Ната... жээтэ дабал... Евгений Са... мстр үндэр... ба.

В. ...

М Э Д Э Э С Э Л

1986 оной сентябриин 20-ной һүни буутай Н. Р. Манцев С. В. Ягмуржи хоёр Уфа хотодо такси байлгаад, аэропорт абаашахыень жолоошониие баадхаһан байгаа. Мүрдэлгэһөө холодохын тула тэдэнэр милициин старша сержант З. Н. Ахтямов младша сержант А. Г. Галеев хоёрые буудажа алажархёо. Уфа дээгүүр Киевһээ Нижневартовск тээшэ зорижо ябаһан, 76 пассажирые һүүлгэһэн Ту-134 түхэлэй самолёдые гэмтэ хүнүүд аэропорт дээрэ эзэмдэжэ шадаһан байгаа. Самолёдые эзэмдэн буудажа эхилхэдээ, тэдэнэр хоёр пассажирые алажархёо. Гэм хэһэн хүнүүд наркоманууд байгаа гээд һүүлдэ элирээ.

Пассажирнуудые абарха талаар Гүрэнэй аюулгүй байдалые сахиха ба МВД-гэй органуудай эрид хатуу хэмжээнүүдые абаха үедэ гэм хэһэн хүнүүд алуулһан байна. Энэ ябуулгада хабаадагшадай хүн бүхэниинь шэн зоригтой, мэргэжэлэй талаар түгэс бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Самолёдые сүлөөлхэ үедэ экипаж болон пассажирнууд хохидоогүй. (ТАСС).

Сэнхир экран

СРЕДА, 24.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—Баримтата фильм. 10.05—В. Гаврилин. Фортепьяно дээрэ дүрбэн гараар наадагдаха зураглал. 10.30—«Аяншалагшадай клуб». 11.30—Шэнэ һонин (11.35 хүрэтэр) 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.35—«Бродяги Севера» — үхибүүдтэ фильм. **Улаан-Үдэ.** 17.35—Главбурятстройн подразделенинүүдэй капитальна барилгада ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тухай. 18.40—«Байгал». 19.05—Мультфильм. **Москва.** 19.15—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Мультфильм. 20.10—«Дэлхэй ба залуушуул». 20.45 — «Отцы и дети» —3-дахи сери. 22.00 — «Время». 22.35 —СССР-тэ Болгариин үдэрнүүдэй нээлгэ. 00.15 — Мүнөөдэр түби дэлхэй дээрэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35—Информатикын болон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 10.05, 14.40—Немец хэлэн. 11.05 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.35, 12.40 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 13.05 — «Манай саад». 13.10—Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 13.30 — И. Уткинай, Д. Алтаузенай шүлэгүүд. 14.10 — Шинии ленинскэ библиотекэ. 15.10—А. Н. Островскиин ажаябадал. 17.55—Манай корреспондентнууд хөөрэнэ. 18.25—«Концертын залда — һурагшад». **Улаан-Үдэ.** 19.15 — СПТУ дүүргэһэн залуу барилгашадые үйлэдбэри дээрэ тогтоожо ... нууд тухай ... нууд. 20.0... Москва. 21.0... согты, бага... хоорондын ... Время. 22.3... тоннеля» — ... фильм. 00... шүлэгүүд.

Р...
Р. Б. ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Закаменск—34-33, п. Кырен—91-7-18, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография Госу[дар]ственного комитета Бурятской АСС[Р по] делам издательств, полиграфии и к[нижной] торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина ... Н-03634. Заказ № 220. Индекс 04...